

VLAAMSE REGERING

MEDEDELING AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, lijst van de gehanteerde begrippen in de planningsprocessen

Op 17 mei 2006 nam het Vlaams Parlement een met redenen omklede motie tot besluit van de op 27 april 2006 door mevrouw Tinne Rombouts in commissie gehouden interpellatie tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening, over de werkwijze bij de herbevestiging van agrarische gebieden aan. In deze motie wordt gevraagd “*het aantal dubbelzinnige termen (vakjargon) tot een strikt minimum te beperken*” en “*een limitatieve lijst met duidelijk vakjargon op te stellen en die consequent te hanteren*”. In bijlage is een lijst gevoegd met een definitie van de binnen de planningsprocessen voor de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur gehanteerde begrippen. De definities zijn ontleend aan de juridische, beleidsmatige en/of wetenschappelijke betekenis die deze begrippen hebben in de bestaande regelgeving, beleidsdocumenten en vakliteratuur. De niet in deze lijst opgenomen begrippen moeten in hun normale taalkundige betekenis geïnterpreteerd worden.

Aan de leden van de Vlaamse Regering wordt gevraagd kennis te nemen van deze begrippenlijst.

De Vlaams minister van Financiën en Begroting en Ruimtelijke Ordening

Dirk VAN MECHELEN

Begrippenlijst bij de afbakeningsprocessen voor de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur.

Abiotisch milieu. Het geheel van niet-levende omgeving zoals bodem, water en lucht.

Afbakening. Afbakening is de precieze aanduiding van gebieden waar een specifiek beleid van toepassing is. De afbakening gebeurt in een afbakeningsproces waarin alle betrokkenen samenwerken.

Afstandsregel. Afstandsregels zijn normen voor het garanderen van een minimale afstand tussen twee activiteiten met het oog op het vermijden of beperken van onderlinge hinder.

Agrarisch bedrijf. Een agrarisch bedrijf is een bedrijf dat beroepsmatig planten en/of dieren kweekt voor de markt, met uitzondering van het kweken van dieren voor recreatieve doeleinden.

Agrarisch gebied. Het agrarisch gebied is het gebied dat aldus bestemd wordt op het gewestplan. Agrarisch gebied is een juridisch begrip. De oppervlakte agrarisch gebied bestaat uit landbouwnuttige oppervlakte en niet landbouwnuttige oppervlakte in overheidseigendom (openbaar en privaat domein) en particuliere eigendom.

Agrarische bedrijvzone. Een agrarische bedrijvzone is een bedrijventerrein dat uitsluitend bestemd is voor de inplanting van nieuwe grondloze agrarische bedrijven. Agrarische bedrijvzones worden afgebakend binnen de gebieden van de agrarische structuur en maken bijgevolg geen deel uit van de oppervlakte aan bijkomende lokale en regionale bedrijventerreinen en bedrijventerreinen voor historisch gegroeide bedrijven.

Agrarische macrostructuur. De agrarische macrostructuur is de ruimtelijke vaststelling van een aantal landbouwconcentratie- en specialisatiegebieden. De macrostructuur heeft geen impact op het vergunningenbeleid maar vormt het uitgangspunt voor positieve en structuurondersteunende maatregelen vanuit het ruimtelijk en sectoraal beleid.

Agrarische structuur. De agrarische structuur is het samenhangend geheel van gebieden die het duurzaam functioneren van de landbouw verzekeren. Agrarische structuur is aldus een ruimtelijk begrip.

Akkerland. Gronden die een actueel gebruik hebben als akkerbouwteelten inclusief groenbemesters en tijdelijk raaigrasland, tuinbouwteelten, boomteelten en laagstamfruitteelten.

Alluvium / alluviaal. Alluvium bestaat uit beek- of rivierafzettingen. Waar de waterloop meestal overstroomt, heeft zich een alluviale bodem ontwikkeld, die meestal vruchtbaar maar vrij drassig is. Alluviale gronden liggen in natuurlijke overstromingsgebieden.

Ankerplaats. Een gebied dat behoort tot de meest waardevolle landschappelijke plaatsen, dat een complex van gevarieerde erfgoedelementen is die een geheel of ensemble vormen, dat ideaal-typische kenmerken vertoont vanwege de gaafheid of representativiteit, of ruimtelijk een plaats inneemt die belangrijk is voor de zorg of het herstel van de landschappelijke omgeving.

Archeologisch patrimonium. Alle vormen van archeologische monumenten en zones. Archeologische monumenten zijn alle overblijfselen en voorwerpen of enig ander spoor van menselijk bestaan die getuigenis afleggen van tijdperken en beschavingen waarvoor opgravingen of vondsten een betekenisvolle bron van informatie zijn, onderverdeeld in:

- onroerende archeologische monumenten: alle niet verplaatsbare archeologische monumenten die ondergronds of aan de oppervlakte of onder water aanwezig zijn, alsook de roerende archeologische monumenten die onroerend zijn door bestemming;
- roerende archeologische monumenten: alle andere archeologische monumenten.

Een archeologische zone wordt gevormd door alle gronden die van wetenschappelijk en cultuurhistorisch belang zijn wegens de mogelijk aanwezige archeologische monumenten, met inbegrip van een bufferzone.

Autochtone boom- of struiksoort. Boom- of struiksoort die, sinds zijn spontane vestiging na de laatste ijstijd, zich ter plaatse altijd slechts natuurlijk heeft verjongd of kunstmatig verjongd is met strikt lokaal uitgangsmateriaal.

Baken / landschapsbaken. Bakens zijn visuele blikvangers die dikwijls fungeren als oriënteringspunten in het landschap.

Bebossing / herbebossing / ontbossing. *Bebossing* is de bezetting met bos, door menselijke ingreep of spontaan, van een oppervlakte, sinds vijftig jaar niet meer met bos bezet. *Herbebossing* is de herbezetting, door menselijke ingreep of spontaan met een bosvegetatie van een stuk grond dat de jongste vijftig jaar reeds met bos was bezet. *Ontbossen* is iedere handeling waardoor een bos geheel of gedeeltelijk verdwijnt en aan de grond een andere bestemming of gebruik wordt gegeven.

Bedrijfsperceel. Bedrijfsperceel wordt in het Maatregelenbesluit gedefinieerd als de terreinen die behoren bij de bedrijfsgebouwen en met deze bedrijfsgebouwen een ononderbroken ruimtelijk geheel vormen met een straal van maximaal 50 m rond de vergunde bedrijfsgebouwen. Dit omvat de gebouwen, waarbinnen de bedrijfsactiviteiten plaatsvinden, de bijhorende loodsen en opslagruimten en de parkeerruimte. Het bedrijfsperceel omvat geen grasweides, akkers, ontginningen, schuilhokken en dergelijke.

Bedrijventerrein voor agro-industrie. Een bedrijventerrein voor agro-industrie is een specifiek regionaal bedrijventerrein dat wordt voorbehouden voor de vestiging van regionale toeleverende en verwerkende bedrijven die de toelevering van landbouwgrondstoffen noodzakelijk voor of de verwerking van landbouwproducten afkomstig van de beroepslandbouwactiviteiten in de regio verzorgen.

Beheersovereenkomst. Beheersovereenkomsten zijn geen instrumenten van de ruimtelijke ordening. Een beheersovereenkomst is een overeenkomst op vrijwillige basis waarbij de beheerder van een grond zich verbindt om tegen een financiële vergoeding specifieke beheersmaatregelen te nemen.

Beheersplan. Elk document met een geheel van maatregelen voor het beheer van grondoppervlakten of populaties, uitgaande van de bestaande toestand, de vooruitzichten en de nagestreefde doelstellingen zoals onder meer een bosbeheersplan, wildbeheersplan, afschotplan, natuurbeheersplan, landschapsbeheersplan.

Bekken of deelstroomgebied. Het gebied vanaf waar al het over het oppervlak lopende water, met inbegrip van de eraan toegewezen grondwaterlichamen, een reeks stromen, rivieren, kanalen en eventueel meren volgt, tot een bepaald punt in een waterloop of een kanaal.

Bermvegetaties. Bermvegetaties zijn begroeiingen op bermen. Het zijn ecologische groene aders in het cultuurlandschap waar vele planten en dieren tijdelijk of permanent een leefgebied hebben gevonden. Volgens het Bermbesluit (1984) gaat het om bermen en taluds langs wegen, waterlopen en spoorwegen. In de omzendbrief van 4 juni 1987 is het begrip bermen nader gedefinieerd als: alle terreinen, die bestaan uit zowel vlakke als hellende overgangszones tussen de eigenlijke weginfrastructuur en andere gebruikersterreinen en die beheerd worden door een publiekrechtelijke rechtspersoon. Wat de bermen langs waterlopen betreft wordt de strook bedoeld, waarop plantengroei voorkomt. Met begraasde bermen worden de bermen bedoeld die in hoofdzaak begroeid zijn met grassen en kruidachtige vegetaties.

Beroepslandbouw. Beroepslandbouw is de beroepsmatige landbouwbedrijfsvoering: het voortbrengen (kweken) van planten en/ of dieren in hoofd- of nevenberoep.

Beschermingsgebied voor grond- en oppervlaktewater. De beschermingsgebieden voor grond- en oppervlaktewater zijn de waterwinningsgebieden en hun beschermingszones die op grond van het decreet van 24 januari 1984 houdende maatregelen inzake het grondwaterbeheer worden afgebakend en waarin een aantal handelingen verboden of gereguleerd zijn in functie van de kwaliteitsbescherming van het grondwater.

Bestemmingscategorie. Een bestemmingscategorie is een afzonderlijke bestemming op een plan van aanleg.

Bestemmingsvoorschrift. De bestemmingsvoorschriften zijn het geheel van regels en voorwaarden waaraan een activiteit in een gebied met een bepaalde bestemming moet voldoen. Het bestemmingsvoorschrift is een begrip met juridische waarde.

Bestrijdingsmiddelen. Werkzame stoffen en preparaten die een of meer werkzame stoffen bevatten, in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd en bestemd om een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken of onschadelijk te maken, de effecten

daarvan te voorkomen of dit op andere wijze te bestrijden.

Betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone. Een aantasting die meetbare en aantoonbare gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone, in de mate er meetbare en aantoonbare gevolgen zijn voor de staat van instandhouding van de soort(en) of de habitat(s) waarvoor de betreffende speciale beschermingszone is aangewezen of voor de staat van instandhouding van de soort(en) vermeld in bijlage III van het natuurdecreet voor zover voorkomend in de betreffende speciale beschermingszone.

Betekenisvolle verstoring van een soort. Een verstoring die meetbare en aantoonbare gevolgen heeft voor de staat van instandhouding van een soort. Factoren die als dusdanig kunnen worden beschouwd, zijn:

- elke activiteit die bijdraagt tot de afname op lange termijn van de grootte van de populatie (populatieomvang) van de betrokken soort in het gebied of tot een geringe afname waardoor in vergelijking met de begintoestand de soort niet langer een levensvatbare component van de natuurlijke habitat kan blijven;
- elke activiteit die ertoe bijdraagt dat het verspreidingsgebied van de soort in het gebied kleiner wordt of dreigt te worden;
- elke activiteit die ertoe bijdraagt dat de omvang van de habitat van de soort in het gebied kleiner wordt.

Binnenwateren. Al het permanent of op geregelde tijdstippen stilstaande of stromende water op het landoppervlak, en al het grondwater, aan de landzijde van de basislijn vanaf waar de breedte van de territoriale zee wordt gemeten.

Biologische diversiteit. De variabiliteit onder levende organismen van allerlei herkomst, met inbegrip van, onder andere, terrestrische, mariene en andere aquatische ecosystemen en de ecologische complexen waarvan zij deel uitmaken; dit omvat mede de diversiteit binnen soorten, tussen soorten en van ecosystemen.

Biologische landbouw. Landbouw die geen gebruik maakt van chemische meststoffen of bestrijdingsmiddelen.

Biologische waarde. Een hoge biologische waarde betekent dat de biotische milieucomponent in een gebied (voorkomen van planten- en diersoorten en ecotopen) een hoge waarde heeft. Dit gaat doorgaans gepaard met aangepast fysische en hydrochemische milieucomponenten van het gebied.

Bocagelandschap. Een bocagelandschap is een landschap dat onderverdeeld is in kleine compartimenten door opgaande tussenschotten, meestal hagen, houtkanten, houtwallen of bomenrijen.

Bos. Bossen zijn grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die één

of meer functies vervullen. Onder de voorschriften van het bosdecreet vallen eveneens: de kaalvlakten, voorheen met bos bezet, die tot het bos blijven behoren; niet-beboste oppervlakten die nodig zijn voor het behoud van het bos, zoals de boswegen, de brandwegen, de aanpalende of binnen het bos gelegen stapelplaatsen, dienstterreinen en ambtswoningen; bestendig bosvrije oppervlakten of stroken en recreatieve uitrustingen binnen het bos; de aanplantingen die hoofdzakelijk bestemd zijn voor de houtvoortbrengst, onder meer die van populier en wilg; de grienden.

Vallen niet onder de voorschriften van het bosdecreet: de fruitboomgaarden en fruitaanplantingen; de tuinen, plantsoenen en parken; de lijnbeplantingen en houtkanten, onder meer langs wegen, rivieren en kanalen; de boom- en sierstruikkwekerijen en arboreta die buiten het bos zijn gelegen; de sierbeplantingen; de aanplantingen met kerstbomen; alle tijdelijke aanplantingen met houtachtige gewassen in uitvoering van de verordeningen van de Europese Gemeenschap voor wat betreft het uit productie nemen van bouwland.

Bosbestand. Het kleinste onderdeel van het bos waarop een afzonderlijk aangepast beheer wordt toegepast.

Bosdecreet. Bosdecreet van 13 juni 1990 en de latere wijzigingen ervan.

Bosindex. De bosindex geeft de bebossingsgraad van een gebied aan. De bosindex is de beboste oppervlakte ten opzichte van de totale oppervlakte van een gebied. Het verkrijgen van een hogere bebossingsindex en het voorzien van nieuwe bossen in bosarme streken is een van de belangrijkste ruimtelijke beleidsdoelstellingen m.b.t. de bosstructuur.

Bosstructuur. De bosstructuur maakt deel uit van de natuurlijke structuur en bestaat uit het samenhangend geheel van gebieden waar bossen omwille van socio-economische (productie, educatie, recreatie), ruimtelijke (buffering, structuurbepalend vermogen) en ecologische doelstellingen (schermfunctie, natuurfunctie) met het oog op het duurzaam functioneren van de bossen worden behouden en ontwikkeld. De bosstructuur is aldus een ruimtelijk begrip.

Bosuitbreidingsgebied. Bosuitbreidingsgebied is de beleidscategorie waar het beleid gericht is op de uitbreiding van het bosareaal.

Bouwwrije zone / bouwvrij agrarisch gebied. Bouwvrije zones zijn gebieden van de agrarische structuur waar geen enkele vorm van bijkomende bebouwing wordt toegestaan om de ontwikkelingsmogelijkheden van de grondgebonden agrarische functies te garanderen. Bouwvrije zones zijn samenhangende zones die beperkt zijn in oppervlakte. Ze worden zo geselecteerd en afgebakend dat er geen bestaande bedrijfszetels in zijn opgenomen.

Bovengeschied / ondergeschied / nevangeschied. De begrippen bovengeschied, ondergeschied en nevangeschied duiden op het onderling belang van de verschillende functies. Bovengeschied betekent: van betrekkelijk meer betekenis; nevangeschied betekent: als gelijke naast elkaar; en ondergeschied betekent: van betrekkelijk mindere betekenis.

Brak. Zoutachtig, zilt, gezegd van zoet water in rivieren en plassen dat met zeewater

vermengd is.

Bronnen. Bronnen zijn natuurlijke uitvloeingspunten van grondwater aan het bodemoppervlak. Meestal liggen bronnen in golvende landschappen waar ondoorlatende met meer doorlatende grondlagen afwisselen. Het water dat uit een bron komt heeft een constante temperatuur en een laag zuurstofgehalte.

Buffering. Ruimtelijke buffering is het van elkaar afschermen van twee of meer functies of activiteiten hetzij door ze op een zekere afstand van elkaar te houden, hetzij door het aanbrengen van een andere functie of activiteit ertussen, bijvoorbeeld een groenscherm tussen een bedrijventerrein en een woonwijk.

Buitengebied. Het buitengebied is - op het niveau van Vlaanderen bekeken - het gebied waarin de open (onbebouwde) ruimte overweegt en waar een buitengebiedbeleid wordt gevoerd. Elementen van bebouwing en infrastructuur die in functionele samenhang zijn met de niet-bebouwde ruimte maken er onderdeel van uit en kunnen plaatselijk overwegen. Buitengebied is aldus een beleidsmatig begrip: het is het gebied waar een buitengebiedbeleid gevoerd wordt. Het buitengebied complementair aan het ruimtelijk begrip 'stedelijk gebied' waar een stedelijkgebiedbeleid gevoerd wordt.

Code voor goede natuurpraktijk. Richtlijnen inzake natuurbeheer met het oog op het respecteren van het standstill-beginsel. De richtlijnen zijn omschreven in de omzendbrief van 10 november 1998 betreffende algemene maatregelen inzake natuurbehoud.

Colluvium / colluviaal. Colluvium bestaat uit samengespoeld materiaal, meestal afkomstig van heuveltoppen en plateauhellingen, samengespoeld in dalen, onderaan de plateauhelling of tegen een barrière zoals een klein landschapselement.

Corridor (ecologische). Verbindingselement tussen twee landschapselementen. Twee bossen kunnen bijvoorbeeld onderling verbonden zijn door hagen, bomenrijen of houtkanten.

Criteria Duurzaam Bosbeheer. Het beheer van de openbare bossen en van de bossen gelegen in het VEN moet gebeuren met naleving van de criteria voor duurzaam bosbeheer. Dit zijn criteria om het bos op een duurzame (natuurvriendelijke en op economisch lange termijn) wijze te beheren. Als voor het bos een beheerplan opgesteld moet worden, bevat het beheerplan de maatregelen die genomen worden ter naleving van de criteria voor duurzaam bosbeheer. De criteria zijn bepaald in het besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de criteria voor duurzaam bosbeheer voor bossen gelegen in het Vlaamse Gewest van 27 juni 2003.

Cuesta. Een cuesta is een abrupte stijging van het reliëf, dikwijls gevormd waar geologische gesteentelagen met verschillende schalen op elkaar liggen.

Cultuurgewas. Een gewas dat verbouwd wordt voor economische doeleinden, inclusief braakgronden kaderend in het Europees landbouwbeleid, met uitzondering van historisch

permanent grasland en van bossen conform het Bosdecreet.

Cultuurgrond. Gronden aangegeven bij de mestbank zoals voorzien in het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen.

Dagtoerisme en dagrecreatie. Dagtoerisme en dagrecreatie staan voor het geheel van toeristische en recreatieve activiteiten dat buiten de onmiddellijke omgeving van de woning plaatsvindt en waarmee geen overnachting gepaard gaat.

Dalhoofd. Een dalhoofd of keteldal is het begin van een vallei, die zich door erosie in de helling aftekent. Een groot brongebied op hellend terrein vormt vaak een dalhoofd.

Deelgebied. Een deelgebied is een gebied dat op basis van een analyse en interpretatie van de bestaande ruimtelijke structuur een zekere samenhang vertoont en/of gemeenschappelijke kenmerken, kwaliteiten of knelpunten bezit. Het is een analytische term.

Deelruimte. Een deelruimte is een gewenst ruimtelijk systeem waarvoor een gemeenschappelijk beleid wordt vooropgesteld. Zij is dynamisch en kent geen vastomlijnde grenzen. Deelruimte is een beleidsmatige term.

Depressie. Een depressie is een gebied dat lager gelegen is dan een groot deel van haar omgeving, een laag gelegen gebied.

Doline. Een put in een kalkrijke ondergrond, gevormd door een depressie waar de kalk is opgelost.

Donk. Oud-holocene of pleistocene zandheuvel die uitsteekt boven jonge klei- of veenvlakten.

Duinendecreet. Decreet van 14 juli 1993 met maatregelen tot bescherming van de kustduinen en de latere wijzigingen ervan.

Duinvegetaties. Duinvegetaties zijn de begroeiingen in de kustduinen, het langgerekte en grotendeels aaneengesloten zandgebied tussen de zee en de lager- gelegen klei- en veengronden landinwaarts. De ontwikkeling van de vegetatie in de duinen hangt nauw samen zowel met de natuurlijke dynamiek als met de dynamiek die de mens eraan toevoegt, bijvoorbeeld door beweiding, betreding en afgraving.

Duurzame landbouwproductiemethoden. Landbouwproductiemethoden die economisch efficiënt, ecologisch en sociaal aanvaardbaar zijn voor de huidige generatie, zonder de kansen van toekomstige generaties te hypothekeren.

Duurzame ontwikkeling. Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die voorziet in de

behoefte van de huidige generatie zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoefte te voorzien. Dit begrip is ontleend aan de Agenda 21 van de Verenigde Naties.

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Duurzame ruimtelijke ontwikkeling is de vertaling van het begrip duurzame ontwikkeling naar het ruimtelijk beleid toe. Dit wordt in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen als uitgangshouding genomen voor het formuleren van de visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen. Dit is een ruimtelijke ontwikkeling gebaseerd op draagkracht en kwaliteit voor de vrijwaring van een leefbare ruimte voor de volgende generaties, zonder de aanspraken van de huidige generatie te hypothekeren. Deze algemene benadering wordt in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen geoperationaliseerd op het niveau van Vlaanderen.

Ecohydrologie. Studie van de relatie tussen levende organismen, hun gemeenschappen en de relatie met de waterhuishouding.

Ecologische basiskwaliteit. De ecologische basiskwaliteit garandeert het voortbestaan van organismen die gebonden zijn aan een milieu waar de invloed van de menselijke activiteit overheerst of laat migraties toe van organismen die gebonden zijn aan meer specifieke biotopen. De ecologische basiskwaliteit heeft voor wat het ruimtelijk aspect betreft, betrekking op het voorkomen van natuurlijke elementen in het landschap en op de structuurkenmerken ervan.

Ecologische infrastructuur. De ecologische infrastructuur bestaat uit de natuur- en bosgebieden die niet tot grote eenheden natuur, grote eenheden natuur in ontwikkeling, natuurverbingsgebied of natuurverwevingsgebied behoren, de kleine landschapselementen (holle wegen, taluds, houtkanten, bomenrijen, bronnen, poelen, rietkragen,...) en uit de natuur in de bebouwde omgeving, met name de natuur-, bos- en parkgebieden, beek- en riviervalleien, natuurelementen (wegbermen,...) in de stedelijke gebieden of in de kernen van het buitengebied.

Ecoregio. Een gebied dat in fysisch-geografisch en ecologisch opzicht min of meer homogeen is. Binnen een ecoregio kunnen nog kleinere ecodistricten onderscheiden worden.

Ecosysteem. Het geheel van biotische en abiotische elementen die het samenleven van levende organismen in een bepaald gebied kenmerken.

Ecotoop. Ruimtelijk begrensde ecologische eenheid met een karakteristieke homogeniteit. Het is een plek met bepaalde ecologische eigenschappen die als geheel verschillen van de plek erlangs, bijvoorbeeld een poel. Een ecotoop is dan ook meer of minder geschikt als biotoop voor bepaalde planten of dieren.

Erfdienstbaarheid. Een erfdienstbaarheid is een last waarmee een erf of een onroerend goed bezwaard is tot gebruik en ten nutte van een ander onroerend goed, bijvoorbeeld recht van toegang, bouwverbod...

Erfgoedlandschap. Een ankerplaats of deel ervan die volgens de procedures van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening of het decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996 aangeduid is in de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de plannen van aanleg.

Eutrofiëring. Het voedselrijker worden van een voorheen voedselarmer milieu (bv. water), meestal als gevolg van directe (bv. bemesting) of indirecte (bv. stikstofdepositie via luchtvervuiling) menselijke invloed. Vooral de voedingsstoffen fosfor (bv. via wasmiddelen) en stikstof (via de landbouw) zijn verantwoordelijk voor eutrofiëring.

Exoot. Synoniem voor uitheemse soort: een soort die door toedoen van de mens is ingevoerd in een gebied waar zij oorspronkelijk niet voorkwam.

Fysisch systeem. Het fysisch systeem is het geheel van eigenschappen, processen en onderlinge relaties van klimaat, lucht, bodem en water. In ruimtelijke context zijn vooral de bodemeigenschappen en -processen en het watersysteem van belang.

Gaaf landschap. Een gaaf landschap is een landschap waarvan de samenhang slechts in een beperkte mate gewijzigd is door grootschalige ingrepen.

Gedeconcentreerde bundeling. De gedeconcentreerde bundeling is een ruimtelijk principe waarbij “bundeling” staat voor het selectief concentreren van de groei van het wonen, het werken en de andere maatschappelijke functies in de steden en kernen en “gedeconcentreerd” rekening houdt met het bestaande (gedeconcentreerde) spreidingspatroon en met de gespreid voorkomende dynamiek van de functies in Vlaanderen.

Geïntegreerd plattelandsbeleid. Het geïntegreerd plattelandsbeleid is er om, uitgaande van de dynamiek van het gebied, de leefbaarheid van het buitengebied te garanderen. Het plattelandsbeleid integreert zowel ruimtelijke als sociaal-culturele en economische maatregelen. Het plattelandsbeleid is dus gebiedsgericht, functioneert binnen het markt-economisch kader en houdt rekening met de multifunctionaliteit van het buitengebied.

Geïntegreerde fruitproductie. De geïntegreerde fruitproductie is een economisch verantwoorde productie van kwaliteitsfruit waarbij de voorkeur wordt gegeven aan teeltmethoden die milieuvriendelijker zijn met een minimaal middelengebruik waarbij de ongewenste neveneffecten beperkt worden met het oog op de bescherming van het milieu en de gezondheid van de mens.

Geomorfologie. Wetenschap die zich toelegt op de vormen van het aardoppervlak in verband met de wijze van ontstaan, de opbouw en de ouderdom.

Gradiënt. Een gradiënt is een maat voor de wijziging van een eigenschap, zoals zuurtegraad of vochtigheidsgraad, in functie van plaats of tijd. Een sterke vochtgradiënt, bijvoorbeeld, duidt erop dat op een korte afstand het vochtgehalte sterk verschilt. Een gebied met een sterke gradiënt heeft doorgaans een hoge biodiversiteit, omdat in een klein gebied sterk

verschillende milieus voorkomen met elk hun typische planten en dieren.

Graft. Een graft (of grubbe) is een talud in het landschap, een plotse verhoging die meestal leidt tot een terras in het landschap. Ze zijn meestal begroeid met bomen of struiken. Ze komen vooral voor in de leemstreek. Graften zijn in het landschap te beschouwen als linten van bomen en struiken of grazige vegetatie en zijn van belang als verplaatsingsweg, schuil- en woonplaats voor vele organismen, waaronder de das en de wijngaardslak. Bijzondere plantensoorten groeien er wegens de voedselarmere bodem, de geringere betreding en de intensere zonnestraling op de helling.

Griend. Een met wilgenhout begroeide strook.

Grind. De fractie van het afbraakmateriaal van vast gesteente in diluviale gronden en op de bodem van rivieren groter of gelijk aan 4 mm. Berggrind is grind dat gewonnen wordt op het Plateau van de Kempen. Valleigrind is grind dat gewonnen wordt in de alluviale vlakte van de Maas, inclusief de terrassen tot aan de steilrand van het Plateau van de Kempen.

Grinddecreet. Decreet tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning van 14 juli 1993 en de latere wijzigingen ervan.

Groen lint. Het gaat om een aaneenschakeling van groene elementen doorheen niet-groene structuren.

Groene bestemming. Een groene bestemming staat voor volgende bestemmingscategorieën in de plannen van aanleg: de natuurgebieden, de reservaatgebieden, de bosgebieden, de groengebieden, de parkgebieden en de bufferzones.

Groene vinger. Uitlopers van grotendeels onbebouwde en groene gebieden die vanuit het buitengebied meestal in een stedelijk weefsel binnendringen.

Grondbeleid. Het geheel van maatregelen met betrekking tot het verwerven, het ter beschikking stellen en het beheren van grondeigendommen met het oog op het bevorderen van de doelstellingen van het ruimtelijk beleid.

Grondgebonden agrarisch bedrijf. Een grondgebonden agrarisch bedrijf is een agrarisch bedrijf dat zijn landbouwproductie (plantaardig/dierlijk) geheel of gedeeltelijk voortbrengt via eigen uitbating van landbouwgronden. Bedrijven die een grondloze en grondgebonden bedrijfstak combineren, behoren eveneens tot de categorie van de grondgebonden bedrijven.

Grondloos agrarisch bedrijf. Een grondloos agrarisch bedrijf is een agrarisch bedrijf dat zijn landbouwproductie (plantaardig/dierlijk) uitsluitend in bedrijfsgebouwen voortbrengt. Deze bedrijven hebben slechts behoefte aan een bouwplaats voor de oprichting van hun bedrijf. Grondloze bedrijven met een beperkte grondgebonden activiteit zijn eveneens grondloze bedrijven.

Grondwater. Al het water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met bodem of ondergrond staat.

Grondwaterlichaam. Een onderscheiden grond-water-massa in een of meer watervoerende lagen of in een deel ervan.

Grote eenheid natuur (GEN). Volgens het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen is een grote eenheid natuur:

- een aaneengesloten gebied waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies en natuur als hoofdgebruiker voorkomt;
- waar momenteel een overwegend hoge biologische waarde en een hoge toekomstwaarde zijn;
- waar de biologische waarde kan toenemen door aangepast natuurbeheer;
- die een kern vormt die de duurzame instandhouding van ecotopen kan garanderen.

Een grote eenheid natuur is aldus een beleidsmatig begrip. In grote eenheden natuur is het beleid gericht op de ruimtelijke ondersteuning van het behoud en de verdere ontwikkeling van de huidige biologische waarde. De ruimtelijke ondersteuning houdt minimaal ruimtelijke randvoorwaarden in voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de aanwezige ecotopen. Dit betekent concreet het behoud en de versterking van: het niet-bebouwd karakter, het kenmerkend abiotisch milieu (reliëf, microreliëf en hydrografisch patroon), het kenmerkend biotisch milieu en de kenmerkende ruimtelijke relaties tussen een waterloop en de omgevende vallei.

Volgens het natuurdecreet zijn grote eenheden natuur een onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk, waarin specifieke sectorale beschermingsmaatregelen ten aanzien van het natuurbehoud van kracht zijn. Het zijn gebieden die hetzij natuurelementen over een oppervlakte van minstens de helft van het gebied bevatten hetzij gebieden waarin een specifiek natuurelement met hoge natuurkwaliteit aanwezig is.

Beide definities zijn complementair.

Grote eenheid natuur in ontwikkeling (GENO). Volgens het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen is een grote eenheid natuur in ontwikkeling:

- een aaneengesloten gebied waar de natuurfunctie bovengeschied is aan de andere functies en waar de natuur als hoofdgebruiker voorkomt;
- waar momenteel een geringe biologische waarde of een sterk versnipperde natuur met hoge biologische waarde en een hoge toekomstwaarde bestaat; waar op basis van de kenmerken van het fysisch systeem de potentie bestaat om te evolueren naar een grote eenheid natuur;
- waar de biologische waarde kan toenemen door middel van duidelijke veranderingen in het grondgebruik en/ of het beheer waarbij natuurtechnische milieubouw noodzakelijk kan zijn;
- waar op termijn een secundaire kern kan gevormd worden of een bestaande kern kan versterkt worden die de duurzame instandhouding van ecotopen kan garanderen.

Een grote eenheid natuur in ontwikkeling is aldus een beleidsmatig begrip. In grote eenheden

natuur in ontwikkeling is het beleid gericht op de ruimtelijke ondersteuning van het behoud van de huidige biologische waarde en het herstel en de ontwikkeling van een hogere biologische waarde. De ruimtelijke ondersteuning houdt ruimtelijke randvoorwaarden in voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de aanwezige ecotopen. Verder houdt de ruimtelijke ondersteuning een gefaseerde omzetting in van het grondgebruik naar een gebruik dat het herstel en de ontwikkeling van de gewenste ecotopen toelaat. Dit betekent concreet het behoud en de versterking van het niet-bebouwd karakter, het kenmerkend abiotisch milieu (reliëf, microreliëf en hydrografisch patroon), het kenmerkend biotisch milieu en de kenmerkende ruimtelijke relaties tussen een waterloop en de omgevende vallei.

Volgens het natuurdecreet zijn grote eenheden natuur in ontwikkeling een onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk, waarin specifieke sectorale beschermingsmaatregelen ten aanzien van het natuurbehoud van kracht zijn. Het zijn gebieden die één of meer van de volgende kenmerken vertonen:

- aanwezigheid van natuurelementen, verspreid over de oppervlakte van het gebied, waarvan de gezamenlijke oppervlakte echter kleiner kan zijn dan de helft van het gebied;
- aanwezigheid van belangrijke fauna- of floraelementen waarvan het voortbestaan moet worden ondersteund door de maatregelen inzake het grondgebruik;
- terreinen al dan niet door kunstmatige ingrepen tot stand gekomen, met belangrijke mogelijkheden voor natuur- ontwikkeling.

Beide definities zijn complementair.

Habitat. Een habitat is een woonplaats. In het geval van planten of dieren is een natuurlijke habitat en/of een habitat van een soort waarbij:

- “een natuurlijke habitat” een geheel natuurlijke of halfnatuurlijke land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken is;
- “een habitat van een soort” een door specifieke abiotische en biotische elementen bepaald natuurlijk milieu is waarbij de soort tijdens één van de fasen van zijn biologische cyclus leeft. Hiertoe behoren ook de woongebieden van een vogelsoort, zijnde: de rustplaatsen in de trekzones, de voortplantings-, broed- en foerageergebieden evenals de rui- en overwinteringsgebieden;

Habitatrichtlijn. Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Hakhout. Bosbouwbedrijfsvorm waarbij bomen met een groot regeneratie vermogen met een korte omlooptijd (10-20 jaar) worden gekapt. De jonge generatie bestaat uit uitlopers van de afgekapte stronken.

Halfnatuurlijke graslanden. De volgende graslanden, volgens de karteringseenheden van de biologische waarderingskaarten, behoren volgens het mestdecreet tot de halfnatuurlijke graslanden.

- Ha: struisgrasvegetatie op zure bodem of graslanden van droge, zeer voedselarme zure gronden
- Hc: vochtig, niet tot weinig bemest grasland, genoemd “dotterbloemhooilanden”

- Hd: kalkrijk duingrasland
- Hf: natte ruigte met Moe-rasspirea
- Hj: vochtige tot natte graslanden met hoge abundantie van Juncus spec.
- Hk: kalkgrasland of grasland van droge, mineralenrijke maar stikstof- en fosforarme gronden
- Hm: onbemest, vochtig pijpestrootjesgrasland, genoemd “blauwgraslanden”, vochtige tot venige graslanden van zeer voedselarme zandgronden
- Hn: zure borstelgrasvegetatie of heischrale graslanden
- Hu: mesofiel hooiland
- Hv: zinkgrasland

Heggen en hagen. Heggen en hagen zijn lijnvormige begroeiingen waarin struweelsoorten overheersen. Heggen groeien breed uit, hagen worden met een korte omlooptijd geschoren of geknipt. In heggen en hagen overheersen gewoonlijk doornstruiken, meestal meidoorn of sleedoorn.

Heide. Heiden zijn lage, open stuikheide- of dopheidebegroeiingen op eerder voedselarme zand-, veen- of leembodem met doorgaans een minimale opslag van struiken of bomen.

Herbevestiging agrarisch gebied. Voor die gebieden van de agrarische structuur waarvoor de bestaande plannen van aanleg een voldoende planologisch-juridische vertaling zijn van de gewenste agrarische structuur kan de Vlaamse Regering beslissen om de bestemmingen van de plannen van aanleg beleidsmatig te herbevestigen, volgens de werkwijze vastgelegd in de beslissing van de Vlaamse Regering van 3 juni 2005. In principe worden er geen gewestelijke planningsinitiatieven meer genomen voor het omzetten van agrarisch gebied naar natuur- of bosgebied. Binnen deze gebieden gelden de beleidsmatige uitgangspunten omschreven in de Omzendbrief RO/2005/01 hierover. De randvoorwaarden waarbinnen gemeenten en provincies planningsinitiatieven kunnen nemen in deze gebieden zijn omschreven in deze omzendbrief.

Historisch permanent grasland. Een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland gekenmerkt door het langdurige grondgebruik als graasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu wordt gekenmerkt door aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones.

Voor de definitie van historisch permanente graslanden wordt indicatief verwezen naar de volgende karteringseenheden van de biologische waarderingskaart:

- Hc Vochtig, licht bemest grasland (‘dotterbloemhooiland’)
- Hj Vochtig, licht bemest grasland gedomineerd door russen
- Hf Natte ruigte met Moerasspirea
- Hm Onbemest, vochtig pijpestrotjesgrasland
- Hmo Onbemest, vochtig pijpestrotjesgrasland - oligotroof type
- Hmm Onbemest, vochtig pijpestrotjesgrasland - mesotroof type
- Hme Onbemest, vochtig pijpestrotjesgrasland - eutroof type, basiciën
- Hk Kalkgrasland
- Hd Kalkrijk duingrasland
- Hv Zinkgrasland

- Hu Mesofiel hooiland
- Hpr Weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf
- Hp* Soortenrijk permanent cultuurgrasland met relictten van halfnatuurlijke graslanden
- Hp+Mr Soortenarm permanent cultuurgrasland met elementen van rietland
- Hp+Hc(Kn) Soortenarm permanent cultuurgrasland met elementen van dotterbloemhooiland al dan niet met veedrinkpoel
- Hp met overdruk(fauna) Soortenarm permanent cultuurgrasland met belang voor (avifauna)

Hoevetoerisme. Hoevetoerisme is de vorm van toerisme die geïntegreerd is in een actief agrarisch bedrijf. Zie ook het begrip ‘plattelandstoerisme’.

Holle weg. Bij een holle weg ligt het wegdek lager dan het maaiveld en de wegberm, die meestal grazig of bebost of met struiken begroeid is, helt aan beide zijden af in de richting van de weg. Kenmerkend voor holle wegen zijn de hellende randen, het besloten karakter met een apart microklimaat en de ontsluiting en de instabiliteit van de bodem, wat tot een grote dynamiek leidt. De dynamiek maakt dat de begroeiing van holle wegen zeer divers kan zijn en dat holle wegen ook geschikt zijn als leefplaats voor heel wat diersoorten, waaronder de das en verschillende soorten ongewervelden die weinig mobiel zijn. In het landschap dienen holle wegen ook als verplaatsingsweg voor diverse organismen.

Hoofdgebruiker / Nevengebruiker. Hoofdgebruiker, nevengebruiker duidt om het ruimtelijk voorkomen van verschillende functies.

Hoogdynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur. Onder hoog-dynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur wordt die infrastructuur verstaan die, omwille van haar intrinsieke aard, in haar onmiddellijke omgeving sterke veranderingen en dynamiek teweegbrengt in de wijze van functioneren van de bestaande ruimtelijke en sociaal-economische structuur en daardoor in belangrijke mate het bestaande ruimtegebruik wijzigt. Hoog- en laagdynamische toeristische-recreatieve infrastructuur wordt gebruikt in tegenstelling tot de gangbare opdeling intensieve en extensieve recreatie, die vooral vanuit de aard van de infrastructuur zelf vertrekt. Dit betekent dat naargelang van de aard en de inrichting van de infrastructuur van de toeristisch-recreatieve activiteiten zelf, een bepaalde infrastructuur op de ene plaats laag- en op de andere plaats eerder hoog-dynamisch kan genoemd worden. Het is onmogelijk algemeen geldende kwantitatieve normen te definiëren die het onderscheid maken tussen hoog- en laag-dynamische toeristisch-recreatieve infrastructuur.

Hooghout. Bosbouwbedrijfsvorm die bestaat uit opgaande bomen, die gekapt worden met een lange omlooptijd in de boomfase.

Hoogstamboomgaard. Hoogstamboomgaarden hebben naast hun functie voor de fruitproductie ook een landschappelijke betekenis ze vormen een leefgebied voor diverse organismen (slaap- en broedplaats voor vogels, schuil- en eetplaats voor ongewervelden, foerageerplaats voor egel en wezel, enzovoort). In (oude) hoogstamboomgaarden groeien vaak ook bijzonder zeldzame fruitvariëteiten, die op het punt staan te verdwijnen en in de ondergroei van de hoogstammen handhaaft zich vaak een soortenrijke kruidenvegetatie.

Hoogveen. Veen ontstaan onafhankelijk van het grondwater. De plantengroei bestaat meestal voor een belangrijk deel of zelfs overwegend uit diverse vertegenwoordigers van het geslacht veenmos.

Houtkant. Een aaneengesloten hakhoutstrook langs grachten of bermen.

Houtwal. Een dichte houtkant geplant op een aarden wal.

Huiskavel. Kadastraal perceel of kadastrale percelen die ofwel behoren bij een vergunde woning ofwel behoren bij de stal of stallen van de landbouw- en/of veeteeltinrichting zoals bedoeld in het mestdecreet en met de vergunde woning, stal of stallen een ononderbroken geheel vormen; de begrenzing van de huiskavel vindt plaats op basis van een duidelijk herkenbaar specifiek gebruik of op basis van een in het landschap duidelijk herkenbaar element.

Individueel weekendverblijf. Met individueel weekendverblijf wordt bedoeld de al dan niet verspreid liggende weekendverblijven. Voor individuele weekendverblijven bestaat geen sectorale omkadering.

Infiltratie. Het indringen van neerslag in de bodem.

Inheemse boom- of struiksoort. Boom- of struiksoort, die van nature voorkomt in een bepaalde streek of regio.

Inrichtingsprincipe. Een inrichtingsprincipe geeft aan welke voorwaarden en kwaliteitseisen moet worden voldaan bij de inrichting van de ruimte. Onder inrichting wordt verstaan: de concrete locatie en inpassing van functies en activiteiten, inclusief de hieraan te stellen kwaliteitseisen en randvoorwaarden, bijvoorbeeld in termen van maat, schaal en vormgeving van bebouwingselementen en de aard en intensiteit van het gebruik van de ruimte.

Instandhouding van soorten en habitats. Het geheel van maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. De staat van instandhouding van een habitat wordt als gunstig beschouwd wanneer:

- het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat en de oppervlakte van die habitat binnen dat gebied stabiel zijn of toenemen;
- de nodige specifieke structuur en functies voor behoud op lange termijn bestaan en in de afzienbare toekomst vermoedelijk zullen blijven bestaan;
- de staat van instandhouding van de voor die habitat gunstige typische soorten gunstig is.

De staat van instandhouding van een soort wordt als gunstig beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog altijd een levensvatbare component is van de habitat waarin de soort voorkomt en dat vermoedelijk

- op lange termijn zal blijven;
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;
 - er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden;

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). In het natuurdecreet behoren de natuurverbindingsgebieden en natuurverwevingsgebieden tot het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk.

Integraal waterbeheer. Integraal waterbeheer is het beheer dat er voor zorgt dat het watersysteem voldoet aan alle functies (toevoer, afvoer, vervoer, ecologisch functioneren, drinkwater, ...). Het watersysteem wordt beschouwd als een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, onderwaterbodems, oevers en technische infrastructuur met inbegrip van de daarin voorkomende ecotopen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische kenmerken en processen.

Integraal waterbeleid (decreet). Decreet betreffende het integraal waterbeleid van 18 juli 2003 en de latere wijzigingen ervan.

Integraal waterbeleid. Het beleid gericht op het gecoördineerd en geïntegreerd ontwikkelen, beheren en herstellen van watersystemen met het oog op het bereiken van de randvoorwaarden die nodig zijn voor het behoud van dit watersysteem als zodanig, en met het oog op het multifunctionele gebruik, waarbij de behoeften van de huidige en komende generaties in rekening wordt gebracht.

Inundatiegebied. Overstromingsgebied.

Kaderrichtlijn Water. De Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid

Kleine landschapselementen. Kleine landschapselementen zijn waardevolle punt-, lijn- of strookvormige ecotopen met inbegrip van de bijhorende vegetaties waarvan het uitzicht, de structuur of de aard al dan niet resultaat zijn van menselijk handelen, en die deel uitmaken van de natuur zoals: bermen, bomen, bronnen, dijken, graften, houtkanten, hagen, holle wegen, hoogstamboomgaarden, perceelsrandbegroeiingen, sloten, struwelen, poelen, veedrinkputten en waterlopen.

Komgrond. Lagergelegen grond achter de oeverwallen langs een rivier.

Koopplicht in het VEN. Eigenaars in het VEN kunnen eisen dat het Vlaamse Gewest hun onroerend goed verwerft (koopplicht) als de aanduiding als onderdeel van het VEN de waarde ervan ernstig vermindert of de bedrijfsvoering ernstig in het gedrang brengt. Dit betekent concreet dat door de aanduiding als VEN: ofwel de waarde van het goed daalt met

meer dan 20%; ofwel de bedrijfsvoering door de aanwijzing als VEN ernstig in het gedrang komt; ofwel meer dan 20% van de landbouwgronden, die in gebruik zijn door een landbouwer in hoofdberoep, in het VEN ligt. De aanvraag moet wel binnen de periode van twee jaar na de definitieve afbakening als VEN of binnen twee jaar na de goedkeuring van een natuurrichtplan worden aangevraagd.

Kwel. Kwelwater is water dat onder druk uit de ondergrond opstijgt. Een gebied met kwel is een bronnengebied.

Laagveen. Topogeen veen, dat wil zeggen gevormd onder invloed van grondwater.

Land- of tuinbouwbedrijf. Het geheel van de productie-eenheden, bedrijfsmatig uitgebaat door een landbouwer met het oog op het voortbrengen van land- of tuinbouwproducten die in hoofdzaak voor de verkoop zijn bestemd.

Landbouw met verbrede doelstellingen. Een landbouw die niet-landbouwactiviteiten opneemt binnen haar takenpakket. Het is landbouw waarbij de productie van voedsel of andere grondstoffen voor de markt niet meer de enige doelstelling is. Bijkomende doelstellingen kunnen zijn landbeheer, natuur- en landschapsproductie, plattelandstoerisme...

Landbouwactiviteit. Elke activiteit, gericht op het voortbrengen en verzorgen van gewassen en landbouwhuisdieren, of gericht op de primaire verwerking van gewassen en landbouwhuisdieren.

Landbouwer. Elke persoon, natuurlijke of rechtspersoon, die een landbouwactiviteit uitoefent.

Landbouwgebied. Landbouwgebied is het gebied waar de landbouw als hoofdfunctie voorkomt. Landbouwgebied is een ruimtelijk begrip.

Landbouwstructuur (extern). Met externe landbouwstructuur wordt bedoeld het functioneren van de landbouw.

Landelijk gebied. Het begrip 'landelijk gebied' refereert naar een geografisch omliggend gebied waaraan een socio-economische betekenis is verbonden. De begrippen 'buitengebied' en 'landelijk gebied' hebben aldus een andere betekenis en dekken een andere lading, alhoewel ze onderling niet tegenstrijdig zijn. Het begrip buitengebied kan evenwel worden gerelateerd aan de graden van landelijkheid waardoor er ook een socio-economische dimensie aan deze beleidsstrategie wordt toegevoegd. Het beleid dat de Europese Commissie voor de 'landelijke gebieden' formuleert, stemt grotendeels overeen met het beleid voor het buitengebied in het kader van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen.

Landinrichting. Landinrichting is het bevorderen, voorbereiden, integreren en begeleiden van maatregelen, handelingen en werken die uitgaan van de bevoegde overheden en gericht zijn op het vrijwaren, herwaarderen en het meest geschikt maken van gebieden - conform de

bestemming toegekend door de wetgeving op de ruimtelijke ordening en de stedenbouw. Landinrichting is een bevoegdheid van de Vlaamse Landmaatschappij.

Landschap. Het landschap is de resultante van de dynamische wisselwerking tussen de fysische omstandigheden (het abiotisch en biotisch milieu) en de menselijke activiteiten.

Landschapsatlas. Verkorte naam voor ‘Atlas van de relictten van traditionele landschappen’. De landschapsatlas geeft aan waar de historisch gegroeide landschapstructuur tot op vandaag herkenbaar gebleven is en duidt deze aan als relictten van de traditionele landschappen. Waardevolle landschappen worden in de landschapsatlas aangeduid als ‘relictzones’ en ‘ankerplaatsen’.

Landschapscomponent. Een landschapscomponent is een min of meer continu variërend verschijnsel in de ruimte. Om een landschapscomponent te kunnen beschrijven, moeten ze in categorieën of klassen worden ingedeeld: reliëfvormen, bewoning, landgebruik en perceelstructuur...

Landschapsdecreet. Decreet betreffende de landschapszorg van 16 april 1996 en de later wijzigingen ervan.

Landschapsecologie. Wetenschap die op een geïntegreerde manier het landschap als complex geheel tot studieobject heeft.

Landschapselement. Een landschapselement is een discreet object in het landschap : een gebouw, een perceel, een boom, een meer, een rivier...

Landschapskenmerken. Dit zijn karakteristieken of verschijningsvormen van landschapselementen die in onderlinge samenhang een landschap onderscheiden van een ander landschap.

Landschapsmatrix. De landschapsmatrix vormt de hoofdmoot van een bepaald landschap waarin de landschapselementen zijn ingebed, bijvoorbeeld holle wegen in een matrix van akkerland. Het is het geheel van ruimten waarin de hoofdfunctie van een landschap meestal gesitueerd is.

Landschapstypologie. Indeling van landschappen in groepen waarbij uitsluitend gebruik gemaakt wordt van de inherente kenmerken van ieder landschap. Gangbare landschapstypen zijn:

- *Open landschappen.* Landschappen die vanaf de meeste standplaatsen weidse panoramische vergezichten bieden. Op basis van de kenmerken (schaligheid, vormstructuren, aankleding, invulling door afzonderlijke elementen) kan een verdere onderverdeling gemaakt worden in o.m. ‘Open field’-landschappen (open landbouwland met bewoning geconcentreerd in kleine kerndorpen) en bedijkingslandschappen (polderlandschappen, laagveenlandschappen en droogmakerijen op ontveende gronden zoals de moeren).

- *Gesloten landschappen.* Landschappen met een beperking van de zichtwijdte in alle richtingen en dit ongeveer in de zelfde mate, vooral bepaald door de cumulatieve filterwerking van de voorkomende schermen. Op basis van de transparantie van de schermen kan een verdere onderverdeling gemaakt worden in o.m. bocagelandschappen en coulissenlandschappen (met uitsluitend rijbeplanting van bomen)
- *Compartimentenlandschappen of mozaïeklandschappen.* Landschappen die bestaan uit een mozaïek van open ruimte en ondoorzichtige massa's waardoor afwisselend een open en gesloten landschap waar te nemen is. Naargelang de aard van de massa's kan een onderscheid gemaakt worden in compartimenten gevormd door het reliëf, compartimenten gevormd door de vegetatie (opgaande begroeiing) en compartimenten gevormd door bebouwing (rurbane landschappen).
- Microlandschappen bezitten een beperkte oppervlakte maar onderscheiden zich door hun uitgesproken identiteit. Het kunnen eilandjes open ruimte zijn in een overwegend gesloten landschap, 'groene vlekken' in een hoofdzakelijk verstedelijkt ruraal landschap. De contrastwerking met de omgeving is steeds erg groot.

Landschapszorg. Landschapszorg is de zorg voor het landschap, het landschap inrichten en beheren met als doel de gebruiks- en belevingswaarde van het landschap te verbeteren op een duurzame wijze.

Lintbebouwing. Lintbebouwing is een nederzettingsvorm die bestaat uit vrijwel aaneengesloten bebouwing, bestaande uit alleenstaande gezinswoningen en/ of bedrijfsgebouwen langs wegen, waarbij achterliggende gronden onbebouwd blijven. Het begrip lintbebouwing heeft geen beleidsmatige betekenis.

Maatregelenbesluit. Verkorte naamgeving voor het "Besluit van de Vlaamse regering houdende maatregelen ter uitvoering van het gebiedsgericht natuurbeleid" van 21 november 2003, BS: 27/01/2004. Dit besluit is een uitvoeringsbesluit van het Natuurdecreet. Het bevat enkele algemene en bijzondere beschermingsvoorschriften voor de bescherming van de natuur. Tevens bevat het de regelgeving met betrekking tot de ontheffingsprocedure en de procedure voor de afwijking op het verbod op onvermijdbare en onherstelbare schade.

Markante terreinovergang. Een markante terreinovergang vormt de overgang tussen twee duidelijk verschillende landschappen. Dikwijls gaat de overgang gepaard met een verschil in bodemgebruik of percelering.

Meandering. Het voorkomen of vormen van meanders. Meanders zijn rivierbochten die door de zich steeds wijzigende rivierbedding, na verloop van tijd worden afgesneden en stilaan droogvallen.

Meer. Een massa stilstaand landoppervlaktewater.

Mestdecreet. Decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen van 23 januari 1991 en de later wijzigingen ervan.

Meststof. Elke één of meer stikstof- en/of fosforverbindingen bevattende stof die op het land wordt gebruikt ter bevordering van de gewasgroei, met inbegrip van dierlijke mest, afval van visteeltbedrijven en zuiveringslib; deze meststoffen omvatten aldus inzonderheid de dierlijke mest, de chemische meststoffen en de andere meststoffen. Dierlijke mest zijn excrementen van vee of een mengsel van strooisel en excrementen van vee, als-ook producten daarvan. Chemische meststof of kunstmest is elke met een industrieel proces vervaardigde meststof.

Milieu. De atmosfeer, de bodem, het water, de flora, de fauna en overige organismen andere dan de mens, de ecosystemen, de landschappen en het klimaat.

Milieudecreet. Decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid van 5 april 1995 en de latere wijzigingen ervan.

Milieutechnische eenheid. Verschillende inrichtingen en/of activiteiten, met inbegrip van hun exploitatieterrein en de overige onroerende goederen waarmee ze verbonden zijn, die als één geheel moeten worden beschouwd met het oog op het beoordelen van het nadeel dat ze kunnen berokkenen aan mens of milieu. Een gegeven dat kan wijzen op de aanwezigheid van een milieutechnische eenheid is de onderlinge geografische, materiële of operationele samenhang van inrichtingen en activiteiten, die gepaard gaat met een relatieve afscheiding van het geheel van deze inrichtingen en activiteiten ten opzichte van andere inrichtingen en activiteiten. Het feit dat verschillende inrichtingen een verschillend eigendomsstatuut hebben, belet niet dat zij een milieutechnische eenheid kunnen vormen.

Milieuverstoring. Verontreiniging, onttrekking en aantasting. Een ‘onttrekking’ is de wegname door de mens van bodem, water, lucht of licht, die mens of milieu op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze nadelig beïnvloedt of kan beïnvloeden. Een ‘aantasting’ is ingreep van de mens die gevolgen heeft voor de kaderfunctie van het milieu en die mens of milieu op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze nadelig beïnvloedt of kan beïnvloeden. De kaderfunctie van het milieu biedt de milieuvorraden en de diensten die het socio-economisch systeem kan gebruiken om naar behoren te functioneren.

Moeras. Moerassen vormen de geleidelijke overgang van open water naar land, zowel in kreken, vijvers, plassen, waterlopen, kanalen en kunstmatige watermassa's. Eigen aan moerassen is de opeenvolging van levensgemeenschappen bij de ontwikkeling van open water naar land (verlanding). Ook waar de bodem langdurig verzadigd blijft met water kunnen moerassgemeenschappen ontstaan. Moerassen zijn doorgaans van groot belang voor de waterhuishouding van een gebied.

Monument. Een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, dat van algemeen belang is omwille van zijn artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen. Beschermde monumenten zijn monumenten die bij koninklijk of ministerieel besluit beschermd zijn.

Multifunctioneel bosbeheer. Bosbeheer dat gericht is meerdere functies van het bos: de natuurlijke functie, de sociaal-recreatieve functie, de economische functie, de schermfunctie en de wetenschappelijke functie zijn functies waarnaar het bosbeheer zich volgens het bosdecreet moet richten.

Natuur in de bebouwde omgeving. De natuurelementen en soorten die voorkomen in samenhang met de stedelijke en bebouwde omgeving.

Natuur. De levende organismen, hun habitats, de ecosystemen waarvan zij deel uitmaken en de daarmee verbonden uit zichzelf functionerende ecologische processen, ongeacht of deze al dan niet voorkomen in aansluiting op menselijk handelen, met uitsluiting van de cultuurgewassen, de landbouwdieren en de huisdieren.

Natuurbeheer. Het regelen en sturend ingrijpen van de mens in de natuur en in het natuurlijk milieu, bewust niets doen inbegrepen, ten behoeve van het natuurbehoud.

Natuurbehoud. Het instandhouden, herstellen en ontwikkelen van de natuur en het natuurlijk milieu door natuurbescherming, natuurontwikkeling en natuurbeheer en het streven naar een zo groot mogelijke biologische diversiteit in de natuur en naar een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten.

Natuurbescherming. Het geheel van de maatregelen gericht op natuurbehoud en tegen nadelige invloeden die kunnen ontstaan door menselijke activiteiten.

Natuurdecreet. Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu van 21 oktober 1997 en al de latere wijzigingen ervan.

Natuurelement. Elk afzonderlijk element dat natuur (zie hierboven) bevat.

Natuurinrichtingsproject. Met een natuurinrichtingsproject worden maatregelen en inrichtingswerkzaamheden beoogd die gericht zijn op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van natuurlijk milieu in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en de groen-, park-, buffer- en bosgebieden zoals bestemd in de plannen van aanleg.

Natuurkwaliteit. De bijdrage die een gebied of één of meerdere afzonderlijke natuurelementen, al of niet in onderlinge samenhang, levert of kan leveren aan de biologische diversiteit.

Natuurlijk milieu. Het geheel van biotische en abiotische elementen, samen met hun ruimtelijke en ecologische kenmerken en processen die nodig zijn voor het behoud van de natuur.

Natuurlijk systeem. Het natuurlijk systeem komt overeen met het fysisch systeem, maar met

toevoeging van alle erop geënte biologische elementen en ecologische relaties.

Natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone. Het geheel van biotische en abiotische elementen, samen met hun ruimtelijke en ecologische kenmerken en processen, die nodig zijn voor de instandhouding van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten waarvoor de betreffende speciale beschermingszone is aangewezen en de soorten vermeld in de bijlage III van het natuurdecreet.

Natuurlijke structuur. De natuurlijke structuur is:

- het samenhangend geheel van de rivier- en beekvalleien, de grotere natuur- en boscomplexen en de andere gebieden, waar de voor de natuur structuurbepalende elementen en processen tot uiting komen;
- de ecologische infrastructuur gevormd door lijn-, punt- en vlakvormige natuurelementen, door kleinere natuur- en boscomplexen en door parkgebieden.

Natuurlijke structuur is aldus een ruimtelijk begrip.

In het natuurdecreet wordt de natuurlijke structuur vanuit een natuurgerichte visie benaderd : de natuurlijke structuur is er gericht op de versterking van de actuele natuurwaarden, de ontwikkeling van een onderlinge samenhang tussen de natuurwaarden en de benutting van de potenties voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Deze natuurlijke structuur bestaat uit een Vlaams Ecologisch Netwerk en een Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. Het begrip natuurlijke structuur wordt hier gehanteerd met het oog op het voeren van een sectoraal beleid. Uiteindelijk zullen de grote eenheden natuur, de grote eenheden natuur in ontwikkeling en de natuurverwevingsgebieden die in de ruimtelijke uitvoeringsplannen worden afgebakend, overeenstemmen met de grote eenheden natuur, de grote eenheden natuur in ontwikkeling en de natuurverwevingsgebieden die in het kader van het natuurdecreet zullen worden afgebakend.

Natuurontwikkeling. Het geheel van maatregelen gericht op het creëren van voorwaarden voor het tot stand komen of het herstel van natuur in een bepaald gebied.

Natuurrichtplan. Een plan dat aangeeft wat op vlak van natuurbehoud voor een specifiek gebied wordt beoogd en waarin de instrumenten en maatregelen zijn opgenomen die al dan niet projectmatig verlopen, om de beoogde doelstellingen op het vlak van het natuurbehoud te realiseren. Het plan komt tot stand en wordt uitgevoerd met medewerking van eigenaars of grondgebruikers.

Het juridisch kader voor de natuurrichtplannen wordt bepaald in het natuurdecreet, het besluit van 28 februari 2003 van de Vlaamse regering betreffende natuurrichtplannen en het besluit van 21 november 2003 van de Vlaamse regering houdende maatregelen ter uitvoering van het gebiedsgericht natuurbeleid ('maatregelenbesluit').

Voor elk gebied dat behoort tot het VEN, het IVON, de groengebieden, parkgebieden, buffergebieden, bosgebieden of de met één van deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden aangewezen op de plannen van aanleg of op de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening en de gebieden afgebakend volgens of in uitvoering van internationale overeenkomsten of verdragen betreffende het natuurbehoud of van akten betreffende het natuurbehoud, met inbegrip van Europese

richtlijnen, vastgesteld op grond van internationale verdragen, wordt een natuurrichtplan opgesteld.

Natuurtoets. De natuurtoets zit juridisch ingebed in artikel 16 van het natuurdecreet: *“In het geval van een vergunningsplichtige activiteit, draagt de bevoegde overheid er zorg voor dat er geen vermijdbare schade aan de natuur kan ontstaan door de vergunning of toestemming te weigeren of door redelijkerwijze voorwaarden op te leggen om de schade te voorkomen, te beperken of, indien dit niet mogelijk is, te herstellen”*. Deze natuurtoets is overal geldig en is gericht op de overheden die op grond van wetten, decreten of besluiten instaan voor toestemmingen en vergunningen voor activiteiten. Die overheden ertoe gehouden om bij elke individuele vergunning, toestemming, melding of kennisgeving in het kader van gelijk welke wetgeving rekening te houden met natuur.

Voor gebieden die gelegen zijn in het VEN gaat het Natuurdecreet nog verder en stelt een verscherpte natuurtoets in via artikel 26bis: *“De overheid mag geen toestemming of vergunning verlenen voor een activiteit die onvermijdbare en onherstelbare schade aan de natuur in het VEN kan veroorzaken”*.

Natuurverbindingsgebied. Volgens het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen is een natuurverbindingsgebied een aaneengesloten gebied:

- waar de natuurfunctie ondergeschikt is aan de andere functies, waar andere functies (doorgaans landbouw, bosbouw, ...) als hoofdgebruiker voorkomen en de natuur als nevengebruiker;
- waar de biologische waarde bepaald wordt door de aanwezigheid van kleine landschapselementen; waar de biologische waarde kan toenemen door de ontwikkeling van kleine landschapselementen; dat een verbinding realiseert tussen grote eenheden natuur en grote eenheden natuur in ontwikkeling, en verwevingsgebieden.

Natuurverbindingsgebied is aldus een beleidsmatig begrip. In natuurverbindingsgebieden is het beleid gericht op de ruimtelijke ondersteuning van de hoofdgebruiker, van de kleinere natuurgebieden en van het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine landschapselementen. De ruimtelijke ondersteuning betekent concreet: het behoud van de kleine landschapselementen en het behoud van de niet-bebouwde onderdelen van de natuurverbindingsgebieden. De ruimtelijke kenmerken en de onderdelen van de natuurverbindingsgebieden waar de ruimtelijke ondersteuning concreet dient gerealiseerd te worden, zullen worden aangeduid in provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Volgens het natuurdecreet zijn natuurverbindingsgebieden gebieden die ongeacht hun oppervlakte van belang zijn voor de migratie van planten en dieren tussen de gebieden van het VEN en/of natuurreservaten en die strook- of lijnvormig zijn met een aaneenschakeling van kleine landschapselementen. De natuurverbindingsgebieden zijn een onderdeel van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). Voor ieder gebied van het IVON wordt een natuurrichtplan opgemaakt waarin op maat van het gebied nader uitgewerkt wordt hoe deze doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Algemeen uitgangspunt van het natuurdecreet is dat in natuurverbindingsgebieden en natuurverwevingsgebieden ten aanzien van de eigenaars en grondgebruikers slechts stimulerende maatregelen worden genomen om deze doelstellingen te realiseren. Dit betekent dat in de natuurrichtplannen geen gebods- of verbodsbepalingen voor deze gebruikers opgenomen worden, buiten de algemeen geldende bepalingen van bijvoorbeeld de natuurvergunning. Er kan wel gewerkt worden via vrijwillige

beheersovereenkomsten.

Beide definities zijn complementair.

Natuurverwevingsgebied. Volgens het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen is een natuurverwevingsgebied een aaneengesloten gebied:

- waar de functies landbouw, bosbouw, natuur nevens geschikt zijn en andere functies ondergeschikt zijn en waar landbouw, bosbouw en natuur gedifferentieerd voorkomen;
- waar de biologische waarde kan toenemen door middel van randvoorwaarden met betrekking tot het bestaande grondgebruik, waar het bestaande grondgebruik kan gegarandeerd blijven;
- waar een duurzame instandhouding van specifieke ecotopen kan worden gegarandeerd.

Naargelang het schaalniveau waarop de natuurverwevingsgebieden worden bekeken, komen de individuele functies meer onderscheiden voor. Zo zijn er typische natuurverwevingsgebieden waar de meerwaarde van de verweving juist bepaald wordt door de ruimtelijke samenhang van landbouw, bos en natuurelementen.

Natuurverwevingsgebied is een beleidsmatig begrip. In natuurverwevingsgebieden is het beleid gericht op de ruimtelijke ondersteuning van de verweving tussen de functies natuur en landbouw, de functies natuur en bos of de functies natuur, landbouw en bos. De ruimtelijke ondersteuning houdt ruimtelijke voorwaarden in voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de aanwezige en gewenste ecotopen. Verder dienen de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van de met de aanwezige en gewenste ecotopen verzoenbare land- en bosbouwactiviteiten ruimtelijk ondersteund te worden. Dit betekent concreet het behoud en de versterking van het niet-bebouwd karakter, het kenmerkend abiotisch milieu (reliëf, microreliëf en hydrografisch patroon), het kenmerkend biotisch milieu en de kenmerkende ruimtelijke relaties tussen een waterloop en de omgevende vallei.

De ruimtelijke kenmerken en de onderdelen van de natuurverwevingsgebieden waar de ruimtelijke ondersteuning concreet dient gerealiseerd te worden, zullen worden aangegeven in ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Volgens het natuurdecreet zijn natuurverwevingsgebieden aaneengesloten gebieden waarin verschillende functies voorkomen en die gekenmerkt zijn door de aanwezigheid van hoge natuurwaarden, waarvan de duurzaamheid kan worden bereikt door het realiseren van het standstill-beginsel, het instandhouden en herstellen van de structuurkenmerken van de waterlopen, het instandhouden en herstellen van de waterhuishouding, het reliëf en de bodem en het bevorderen van het onderhoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden. De natuurverwevingsgebieden zijn een onderdeel van het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON). Voor ieder gebied van het IVON wordt een natuurrichtplan opgemaakt waarin op maat van het gebied nader uitgewerkt wordt hoe deze doelstellingen gerealiseerd kunnen worden. Algemeen uitgangspunt van het natuurdecreet is dat in natuurverwevingsgebieden en natuurverwevingsgebieden ten aanzien van de eigenaars en grondgebruikers slechts stimulerende maatregelen worden genomen om deze doelstellingen te realiseren. Dit betekent dat in de natuurrichtplannen geen gebods- of verbodsbepalingen voor deze gebruikers opgenomen worden, buiten de algemeen geldende bepalingen van bijvoorbeeld de natuurvergunning. Er kan wel gewerkt worden via vrijwillige beheersovereenkomsten.

Beide definities zijn complementair.

Nederzettingsstructuur. De nederzettingsstructuur is het patroon dat gevormd wordt door het geheel van alle bebouwingsvormen in een bepaald gebied. De nederzettingsstructuur van het buitengebied wordt beleidsmatig geoperationaliseerd door de beleidscategorieën: de kernen (woonkernen en hoofddorpen), de gehuchten en linten, de verspreide bebouwing en de perifeer bebouwde landschappen.

Nieuw landschap. Nieuwe landschappen zijn gebieden die in een recente periode een landschappelijke verandering hebben ondergaan. Ze zijn sterk bebouwd, versnipperd of geïndustrialiseerd, ofwel gekenmerkt door grootschalige landbouw- of naaldbospercelen. Het zijn dikwijls verschraalde landschappen.

Oeverwal. Lage rug, ontstaan door alluviale afzetting, parallel en aan weerszijden van een rivier.

Oeverzone. Strook land vanaf de bodem van de bedding van het oppervlaktewaterlichaam die een functie vervult inzake de natuurlijke werking van watersystemen of het natuurbehoud of inzake de bescherming tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen.

De oeverzone van elk oppervlaktewaterlichaam, met uitzondering van de waterwegen, omvat ten minste de taluds ervan. Als met het oog op de natuurlijke werking van watersystemen of het natuurbehoud, of de bescherming tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen een bredere oeverzone nodig is, wordt die op gemotiveerde wijze afgebakend in het bekkenbeheerplan of het deelbekkenbeheerplan. Met het oog op de natuurlijke werking van watersystemen of het natuurbehoud, of inzake de bescherming tegen erosie of inspoeling van sedimenten, bestrijdingsmiddelen of meststoffen kan de oeverzone van een waterweg op gemotiveerde wijze afgebakend worden in het stroomgebiedbeheerplan of bekkenbeheerplan.

De randvoorwaarden binnen oeverzones worden bepaald in artikel 10 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid.

Open ruimte. Een open ruimte is een ruimte die weinig of niet bebouwd is. Open ruimte is een ruimtelijk begrip, in tegenstelling tot buitengebied, dat een beleidsmatig begrip is.

Open-ruimteverbinding. Een open-ruimteverbinding is een niet of weinig bebouwde ruimte in de buurt van sterk bebouwde gebieden. Open-ruimteverbindingen voorkomen het aan elkaar groeien van de bebouwde gebieden en verzorgen een verbindingsfunctie ten aanzien van de structuurbepalende elementen van het buitengebied. Zij zijn de essentiële verbindingen tussen de aaneengesloten open-ruimtegebieden van het buitengebied.

Oppervlaktewater. Binnenwateren, met uitzondering van grondwater.

Oppervlaktewaterlichaam. Een onderscheiden oppervlaktewater, zoals een meer, een wachtbekken, een spaarbekken, een stroom, een rivier, een kanaal, een overgangswater, of een deel van een stroom, rivier, kanaal of overgangswater.

Overdruk. Overdruk is de cartografische aanduiding van een stedenbouwkundig voorschrift bovenop de grondkleur die de “basisbestemming” aangeeft. De overdruk geeft aan dat in deze gebieden bijkomende stedenbouwkundige voorschriften geldig zijn naast de stedenbouwkundige voorschriften van de grondkleur.

Overgangswater. Een oppervlaktewaterlichaam dat gedeeltelijk zout is door de nabijheid van zeewater, maar dat in belangrijke mate door zoetwaterstromingen wordt beïnvloed.

Over-recreatie. Over-recreatie van een gebied houdt in de recreatieactiviteit de ruimtelijke draagkracht van het gebied overschrijdt met als gevolg een verlies aan ruimtelijke kwaliteit en degeneratie van de structuurkenmerken van het gebied.

Overstromingsgebied. Een door bandijken, binnendijken, valleiranden of op andere wijze begrensd gebied dat op regelmatige tijdstippen al dan niet op gecontroleerde wijze overstroomt of kan overstromen en dat als dusdanig een waterbergende functie vervult of kan vervullen.

Paraboolduin. Hoefijzervormige duin, ontstaan mede onder invloed van vegetatie, waarvan de armen zich uitstrekken tegen de heersende windrichting in.

Park. Parken zijn groene ruimten waar bij de aanleg, de inrichting en het beheer sociaalrecreatieve en/of esthetische overwegingen overheersen en waar gelijktijdig verschillende andere functies kunnen worden vervuld onder meer educatieve, economische, cultuurhistorische, landschappelijke, wetenschappelijke, ecologische, fauna- en florabeschermende evenals milieubeschermende functies. Zij bestaan naast open gedeelten waaronder waterpartijen, grasvelden, bloemperken, wandelwegen en andere infrastructuren, uit een afwisseling van bosgedeelten en/of gedeelten begroeid met bomen, heesters en kruidachtige gewassen.

Permanent grasland. De cultuurgrond die minimum vier jaar ononderbroken grasland is.

Plaggenbodem. Bodem waarvan de voedselrijke bovenlaag verwijderd is door het oppervlakkig afsteken van de zode. Doelstellingen van plaggen in het kader van natuurbeheer zijn het stimuleren van de zaadvoorraad in de bodem om te kiemen en het versralen van de bodem door nutriënten weg te nemen.

Planbaten/ planschade/ stelsel van planbaten en planschade. Een stelsel van planbaten en planschade is een stelsel waarin de meerwaarden en minwaarden van eigendommen of gronden, die ontstaan door het opmaken van uitvoeringsplannen, worden beheerd ten behoeve van de uitvoering van het vooropgestelde ruimtelijk beleid waarvan het stelsel van planbaten en planschade deel uitmaakt. In het decreet ruimtelijke ordening is een dergelijke regeling opgenomen.

Planschade is een schadevergoeding die een eigenaar van een grond aan de overheid kan vorderen indien zijn eigendom door de inwerkingtreding van een plan van aanleg niet meer in aanmerking komt voor het afgeven van een bouw- of verkavelingsvergunning terwijl dat

voor die inwerkingtreding wel het geval was.

Planbaten is een compensatiesom die de overheid van een eigenaar van een grond kan eisen indien diens eigendom door de inwerkingtreding van een plan van aanleg in aanmerking komt voor de afgifte van bouw- of verkavelingsvergunning terwijl dat voor die inwerkingtreding niet het geval was.

Plannen van aanleg. De plannen van aanleg worden in de wet op de stedenbouw (decreet betreffende de ruimtelijke ordening, gecoördineerd op 22 oktober 1996) omschreven; bedoeld zijn het gewestplan, het algemeen plan van aanleg (A.P.A.) en bijzonder plan van aanleg (B.P.A.).

Plattelandstoerisme. Plattelandstoerisme is de vorm van toerisme waarbij gebruik gemaakt wordt van de specifieke toeristisch-recreatieve infrastructuur in het buitengebied. Zie ook het begrip 'hoevetoerisme'.

Poel. Poelen zijn kleine, ondiepe watermassa's met weinig of geen stroming in het water. Ze zijn doorgaans ondiep en in tegenstelling tot stilstaande waters kunnen waterplanten zich over de hele oppervlakte vestigen. De meeste poelen zijn door de mens gegraven of onder menselijke invloed ontstaan (veedrinkputten, bomkraters, uitgravingen, enzovoort). Dezelfde kenmerken als bij de andere stilstaande waters bepalen welke organismen in een poel kunnen voorkomen. In het bijzonder voor amfibieën zijn poelen van belang.

RAMSAR-gebieden. Dit zijn waterrijke gebieden van internationale betekenis.

Randstedelijk groengebied. Binnen het stedelijk gebied zijn randstedelijke groengebieden die gebieden met een relatief onbebouwd en multifunctioneel karakter. Ook parken behoren hiertoe.

Recent overstroomde gebieden. De kaarten die de recent overstroomde gebieden weergeven, zijn opgemaakt op basis van een - mogelijk onvolledige - inventaris van de overstromingen die zich hebben voorgedaan in de periode 1988-2003.

Recht van voorkoop. Via verschillende reglementeringen hebben sommige overheden en organisaties in bepaalde gebieden een "recht van voorkoop". Afhankelijk van de doelstelling kunnen verschillende overheidsinstellingen een recht het voorkoop uitoefenen. Als zij dit recht uitoefenen, verwerven zij in de plaats van de kandidaat-koper de aangeboden landeigendommen. Zij betalen dan de biedprijs van de kandidaat koper.

Recreatie. Recreatie is het geheel van gedragingen die in eerste instantie gericht zijn op de eigen verlangens inzake fysieke (sport, spel...) en geestelijke (cultuur, hobby...) ontspanning, die plaats vinden binnen de vrije tijd (de tijd die overblijft na de maatschappelijke en fysiologische activiteiten). Recreatie kan zowel binnen als buiten de eigen woonomgeving plaatsvinden.

Recreatief medegebruik. Recreatief medegebruik heeft betrekking op de vormen van

openluchtrecreatie die plaats vinden in een omgeving met een niet-recreatieve hoofdfunctie of hoofdgebruik, en waarbij het medegebruik ondergeschikt is aan de hoofdfunctie en het hoofdgebruik.

Regionaal landschap. Het begrip Regionaal Landschap verwijst naar een specifiek ruimtelijk afgebakend gebied waarvoor een samenwerkingsverband tussen lokale besturen, milieu- en natuurverenigingen en socio-economische partners bestaat om dit gebied op een duurzame wijze te ontwikkelen met natuur- en landschapsbehoud en natuurgericht toerisme als belangrijke pijlers. Regionaal landschap is aldus een beleidsmatig begrip.

Relict(element). Een relict is een overblijfsel, in dit geval van een traditioneel landschap. Een relictelement kan punt-, lijn- of vlakvormig zijn, of gegroepeerd zijn in clusters.

Relictzone. Relictzones zijn gebieden met een grote dichtheid aan punt- of lijnrelicten, zichten en ankerplaatsen en zones waarin de connectiviteit tussen de waardevolle landschapselementen belangrijk is voor de gehele landschappelijke waardering.

Relictzones zijn gebieden met een sterk wisselende oppervlakte waarvan de landschappelijke waarde door de eeuwen heen goed bewaard is gebleven. De erfgoedwaarde is er hoog. De verschillende landschapselementen die er voorkomen hebben nog een duidelijke samenhang: ze zijn nog relatief weinig aangetast door grootschalige ingrepen die het gevolg waren van de Industriële Revolutie. Het landschap van voor de Industriële Revolutie is er nog herkenbaar.

Rivier. Een oppervlaktewaterlichaam dat grotendeels bovengronds stroomt, maar dat voor een deel van zijn traject ondergronds kan stromen.

Ruderaal, ruderaal bossen. Ruderaal bossen zijn voedselrijke bossen die dikwijls ter plaatse of vanuit de omgeving een vermeting hebben ondergaan. Zij worden onder meer gekenmerkt door stikstofminnende planten. Ruderaal bossen groeien dikwijls in de omgeving van gebouwen, stortplaatsen enzovoort. Een ruderaal bos is een karteringseenheid van de biologische waarderingskaart.

Ruimteboekhouding. De ruimteboekhouding in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is een vertaling van de kwantitatieve opties met betrekking tot het ruimtegebruik door functies of activiteiten, naar wijzigingen van de oppervlakte van de bestemmingen in de plannen van aanleg en ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Ruimtelijk concept. Een concept is de ruimtelijke uitwerking van een beleidsvisie en beleidsdoelstellingen. Een concept bevat steeds één of meer kaartbeelden van het betrokken gebied.

Ruimtelijk ontwikkelingsperspectief. Een ontwikkelingsperspectief geeft aan welke mogelijkheden tot ruimtelijke ontwikkeling (kwalitatief en kwantitatief) worden geboden voor een bepaald ruimtegebruik of activiteit. Een ontwikkelingsperspectief kan onder meer bestaan uit inrichtingsprincipes, ruimtelijke randvoorwaarden voor het ruimtegebruik, taakstellingen en kwantitatieve opties.

Ruimtelijk samenhangend geheel. Een ruimtelijk samenhangend geheel wordt gekenmerkt door een eigen verschijningsvorm en structuur, die vaak verschillend zijn van de verschijningsvorm en/of de structuur van het omliggende. Door deze eigenheid of identiteit is het ruimtelijk samenhangend geheel duidelijk lokaliseerbaar in de ruimte. De aanduiding van een ruimtelijk samenhangend geheel is afhankelijk van het doel en de schaal van het onderzoek. Voorbeelden van ruimtelijk samenhangende gehelen zijn een historische dorpskern, een nieuwbouwwijk, een stationsbuurt.

Ruimtelijk structuurplan. Structuurplanning is een dynamisch en continu proces van visie- en beleidsvorming met betrekking tot de kwaliteit van de ruimte en de realisatie ervan. Het tot stand komen van een structuurplan vormt het moment in dit proces waarop belangrijke uitspraken worden gedaan. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is het resultaat van een structuurplanningsproces op het niveau Vlaanderen.

Een ruimtelijk structuurplan is een plan waarin de keuzes met betrekking tot de ruimtelijk-structurele ontwikkeling van een bepaald gebied aangegeven worden, de ruimtelijke potenties worden belicht en waarin richtlijnen en organisatieprincipes voor grond- en ruimtegebruik worden aangegeven. Het heeft betrekking op het gehele grondgebied en op alle ruimtebehoevende activiteiten waarvan de ordening aan een respectievelijk bestuursniveau is toevertrouwd. Het beoogt tevens de bevordering van de doeltreffendheid en van de interne samenhang van het ruimtelijk beleid.

Volgens het decreet ruimtelijke ordening worden er ruimtelijke structuurplannen op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau gemaakt. Een ruimtelijk structuurplan vormt op zich geen basis voor het vergunningbeleid, het vormt wel het beleidskader voor de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP). Een ruimtelijk uitvoeringsplan is een instrument om uitvoering te geven aan een ruimtelijk structuurplan volgens de bepaling vastgelegd in het decreet ruimtelijke ordening. De RUP's zullen geleidelijk (delen van) de plannen van aanleg vervangen. Een RUP kan op gewestelijk, provinciaal en gemeentelijk niveau opgemaakt worden. Een RUP bevat stedenbouwkundige voorschriften inzake de bestemming, de inrichting en/of het beheer. Voorschriften kunnen tijdsgeboden zijn. Een RUP heeft verordenende kracht en is het toetsingskader voor stedenbouwkundige vergunningen.

Ruimtelijke beleidscategorie. Een ruimtelijke beleidscategorie is een gebied waarvoor een specifiek beleid wordt vooropgesteld. Een ruimtelijke beleidscategorie wordt onderscheiden op basis van ruimtelijke kenmerken van het gebied of op basis van doelstellingen ten aanzien van dat gebied.

Ruimtelijke draagkracht. De draagkracht van de ruimte is het vermogen van de ruimte om, nu en in de toekomst, menselijke activiteiten op te nemen zonder dat de grenzen van het ruimtelijk functioneren worden overschreden.

Ruimtelijke kwaliteit. Het begrip ruimtelijke kwaliteit wordt opgevat als de waardering van de ruimte. Kwaliteit in de zin van 'waardering' spreekt een oordeel of een wenselijkheid uit. Ruimtelijke kwaliteit handelt niet in de eerste plaats om de hoedanigheid van het object op zich (de intrinsieke kenmerken van een landschap, van een binnenstad, van een stedelijke

ruimte, ...) maar om de waarde die eraan wordt gehecht. Die waardering wordt in belangrijke mate mee bepaald door de betrokkenheid van de beoordeler (bewoner, doelgroep, gemeenschap, ...) en niet door de kenmerken van de ruimte zelf. Die waardering is sociaal-cultureel bepaald en is bijgevolg tijdsafhankelijk.

Ruimtelijke kwaliteitsobjectieven. Ruimtelijke kwaliteitsobjectieven zijn kwaliteits- en beschermingsniveaus met een ruimtelijke betekenis die noodzakelijk zijn voor het optimaal functioneren van de natuurlijke-, agrarische-, bos- en landschappelijke structuur en van het fysisch systeem. Ruimtelijke kwaliteitsobjectieven hebben louter betrekking op ruimtelijke factoren en niet op milieukwaliteitsfactoren. Ruimtelijke kwaliteitsobjectieven geven wel ondersteuning aan de milieukwaliteitsobjectieven en zijn er in die zin complementair aan.

Ruimtelijke ordening (decreet). Het decreet houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening van 18 mei 1999 en de latere wijzigingen ervan.

Ruimtelijke ordening. De ruimtelijke ordening is gericht op een duurzame ruimtelijke ontwikkeling waarbij de ruimte beheerd wordt ten behoeve van de huidige generatie, zonder dat de behoeften van de toekomstige generaties in het gedrang gebracht worden. Daarbij worden de ruimtelijke behoeften van de verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar afgewogen. Er wordt rekening gehouden met de ruimtelijke draagkracht, de gevolgen voor het leefmilieu en de culturele, economische, esthetische en sociale gevolgen. Op deze manier wordt gestreefd naar ruimtelijke kwaliteit.

Ruimtelijke structuur. Ruimtelijke structuur is de samenhang tussen ruimtelijke elementen en activiteiten. Structuur heeft tegelijkertijd en in samenhang betrekking op het morfologische (hoe iets is) en op het functioneren (de processen achter iets). Ruimtelijke structuren komen voor op alle schaalniveaus (bv. de ruimtelijke structuur van de tuin, van de wijk, van de kern, van de provincie of van het Vlaams Gewest).

Ruimtelijke visie. Een ruimtelijke visie omvat een aantal concrete ruimtelijke beleidsdoelstellingen en principes voor een gebied. De beginselen die geformuleerd worden in de visie, worden ruimtelijk weergegeven in een ruimtelijk concept. Het integreren van de verschillende conceptelementen levert de gewenste ruimtelijke structuur. De getekende vertaling ervan is een structuurschets.

Een structuurschets is geen afbakeningsplan, maar een schematische weergave van de globale gewenste ruimtelijke structuur. Zo'n schets bevat de structuurbepalende elementen op niveau van de deelruimte en geeft er de samenhang van weer. Ze worden uitgedrukt in een symbooltaal bestaande uit vlakken verbonden door pijlen en lijnen.

Ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos. Een eerste stap om tot een concrete afbakening van de gebieden van de agrarische, natuurlijke en bosstructuur te komen, is het opstellen van een ruimtelijke visie. Deze ruimtelijke visie geeft de hoofdlijnen aan van de belangrijke structuren voor landbouw, natuur en bos in een gebied: welke aaneengesloten gebieden moeten gevrijwaard worden voor landbouw, in welke beekvalleien moet er ruimte voor natuurontwikkeling zijn, welke bossen kunnen met elkaar verbonden worden... Deze visie is een kwalitatieve visie en gaat uit van de kenmerken en kwaliteiten van het gebied in

kwestie. De visie is geïntegreerd, wat betekent dat de elementen van de agrarische, natuurlijke en bosstructuur gelijktijdig en gelijkwaardig afgewogen worden. De visie vormt de basis voor het opmaken van ruimtelijke uitvoeringsplannen waarin de bestemmingen vastgelegd worden of voor het herbevestigen van de bestaande plannen van aanleg.

Schor / slikke. Een schor is een met grasland begroeide getijdzone, die niet meer dagelijks door de vloed overstroomd wordt. Wel dagelijks overstroomd is de slikke.

Schraalland. Voedselarm, weinig of niet bemest grasland, in de regel met een grote soortenrijkdom.

Sectoraal. Een sectorale benadering is een benadering vanuit één bepaalde overheidssector zonder daarbij expliciet of impliciet rekening te houden met andere sectoren.

Sectoroverschrijdend. Een sectoroverschrijdende benadering is een benadering waarbij over de grenzen van verschillende sectoren heen wordt nagedacht, of waarbij tot een integratie wordt gekomen.

Soortenbehoud. Het geheel van maatregelen gericht op het instandhouden, herstellen of ontwikkelen van populaties van soorten en ondersoorten.

Speciale beschermingszone (SBZ). Gebied aangewezen door de Vlaamse regering in toepassing van de Vogelrichtlijn of van de Habitatrichtlijn.

Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone, zoals bepaald in artikel 36ter van het natuurdecreet.

Staat van instandhouding van een habitat. De som van de invloeden die op de betrokken habitat en de daar voorkomende typische soorten inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de natuurlijke verspreiding, de structuur en de functies van die habitat of die van invloed kunnen zijn op het voortbestaan op lange termijn van de betrokken typische soorten in het Vlaamse Gewest.

Staat van instandhouding van een soort. Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort in het Vlaamse Gewest.

Stads- of dorpsgezicht. Een groepering van één of meer monumenten en/of onroerende goederen met omgevende bestanddelen, zoals onder meer beplantingen, omheiningen waterlopen, bruggen, wegen, straten en pleinen, die vanwege haar artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde van algemeen belang is en/of de directe, er onmiddellijk mee verbonden

visuele omgeving van een monument die door haar beeldbepalend karakter de intrinsieke waarde van het monument tot zijn recht doet komen dan wel door haar fysische eigenschappen de instandhouding en het onderhoud van het monument kan waarborgen. Beschermd stads- of dorpsgezichten zijn stads- of dorpsgezichten die bij koninklijk of ministerieel besluit beschermd zijn.

Stand still-principe. Het “stand still”-principe houdt in dat naar de toekomst toe de huidige situatie als norm aangenomen wordt.

Stedelijk landbouwgebied. Een stedelijk landbouwgebied is een gebied waar de nodige ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw, die in de stedelijke gebieden een eigen karakter heeft, behouden moeten blijven, rekening houdend met de draagkracht van het stedelijk gebied en de andere ontwikkelingsperspectieven voor de stedelijke gebieden.

Stedelijk natuurelement. Tot de stedelijke natuurelementen behoren enerzijds de gebieden van de natuurlijke structuur die doordringen tot in het stedelijk gebied (natuurgebieden, boscomplexen en parken), en anderzijds onderdelen van de ecologische infrastructuur in de stedelijke gebieden zoals tuinen, bermen, oevers en beplantingen.

Stedelijk/stedelijkheid. Stedelijkheid is een ruimtelijk kenmerk toegekend aan een gebied waar de bebouwing overheerst en waar een veelheid van activiteiten, functies en mensen op een verweven en gegroepeerde wijze veel en intense onderlinge relaties onderhouden.

Stedenbouwkundig voorschrift. Zie bestemmingsvoorschrift.

Stilstaande waters. Stilstaande waters zijn plassen, meren, vijvers, oude rivierarmen, enzovoort met weinig of geen stroming in het water. Stilstaande waters kunnen diep of ondiep zijn en vele vormen aannemen. Elk stilstaand water heeft een eigen ontstaansgeschiedenis (opwellen bronwater, verzamelplaats regenwater in een terreindepressie of uitgraven door de mens) en een reeks van topologische en fysisch-chemische kenmerken (ligging, grootte, vorm, bodemtype, watersamenstelling) die samen bepalen welke organismen erin voorkomen.

Strategisch project voor het buitengebied. Strategische projecten voor het buitengebied zijn projecten in het buitengebied die betrekking hebben op het behoud, de ontwikkeling en de verweving van de natuurlijke, de agrarische structuur, de nederzettingsstructuur en de infrastructuur.

Stroomgebied. Het gebied vanaf waar al het over het oppervlak lopende water, hetzij via een kanaal, hetzij via een reeks stromen, rivieren, beken en eventueel meren, met inbegrip van de eraan toegewezen grondwaterlichamen, door een riviermond in zee stroomt.

Structurerend/structuurbepalend. Een activiteit, kenmerk, element of component dat de (ruimtelijke) structuur bepaalt of de ruimte in belangrijke mate structureert. Het structurerend gegeven kan een bestaande (of historische) toestand weergegeven: de activiteit of het

element is structurebepalend (geweest). Ofwel wordt een gewenste situatie aangegeven: het is gewenst dat de activiteit of het element structurebepalend wordt voor nieuwe ontwikkelingen, zonder dat het daarom tot nu toe zo geweest is.

Structurende reliëfcomponent. Een structurende reliëfcomponent is een reliëfcomponent die structurebepalend is voor het buitengebied. De structurende reliëfcomponenten zijn duidelijk visueel aanwezig en beklemtonen belangrijke gebiedsovergangen (cuesta's, steilranden ...). Het beleid is erop gericht dat deze structurende reliëfcomponenten visueel aanwezig blijven.

Structurebepalende component. De structurebepalende componenten zijn de (bestaande) ruimtelijke eenheden die de ruimtelijke structuur van Vlaanderen bepalen en waarvoor een specifiek ruimtelijk beleid wordt vooropgesteld. Voor iedere structurebepalende component worden doelstellingen, ontwikkelingsperspectieven en instrumenten geformuleerd. De structurebepalende componenten vormen, hoewel ze duidelijk van elkaar te onderscheiden zijn, een samenhangend geheel.

Struweel. Vegetatie die gedomineerd wordt door struiken.

Subsidiariteit. Het subsidiariteitsbeginsel houdt in dat elke inzake ruimtelijke ordening bevoegde overheid zich bezighoudt met die materies die geëigend zijn om op het bewuste niveau geregeld te worden. Beslissingen moeten genomen worden op het meest geschikte niveau. Een beslissing op een hoger niveau is te verantwoorden als het belang en/ of reikwijdte ervan op het lagere niveau duidelijk overstijgt. Een hoger niveau treedt slechts op voorzover de doelstellingen van het overwogen optreden niet voldoende door het lager niveau kunnen worden verwezenlijkt.

Suburbanisatie. Langdurig proces van uitwijking van functies (wonen en werken) vanuit binnensteden naar de stadsrand, waarbij de rand een voorstedelijk karakter krijgt. In de laatste decennia gebeurt de uitwijking niet enkel vanuit de binnenstad maar ook vanuit de gehele stad en over een steeds ruimer gebied waarbij de grens tussen stad, stadsrand en platteland steeds verder vervaagt.

Talud van een oppervlaktewaterlichaam. Strook land binnen de bedding van een oppervlaktewaterlichaam vanaf de bodem van de bedding tot aan het begin van het omgevende maaiveld of de kruin van de berm.

Terrein voor openluchtrecreatieve-verblijven. De categorie "terrein voor openluchtrecreatieve-verblijven" omvat de kampeerterrainen, de kampeerverblijfparken en de vakantieparken waarvoor een sectorale omkadering bestaat.

Toekomstwaarde. Een hoge toekomstwaarde (van een grote eenheid natuur) betekent dat de fysische en hydrochemische milieucomponenten (abiotisch milieu: klimaat, geologie, geomorfologie, reliëf, bodem, waterhuishouding...) van een gebied geschikt zijn voor het voorkomen van planten- en diersoorten en ecotopen. Een hoge toekomstwaarde gaat niet altijd gepaard met een hoge biologische waarde, maar draagt de potenties voor de

ontwikkeling van een hoge biologische waarde.

Traditionele landschappen. Landschapstypering die gebaseerd is op landschappen die niet of slechts in beperkte mate gewijzigd zijn door grootschalige ingrepen sedert de Industriële Revolutie. De indeling van de traditionele landschappen van Vlaanderen dateert van 1985 en was een eerste poging om de regionale verscheidenheid van de historisch gegroeide cultuurlandschappen op kaart voor te stellen in hun situatie van voor de grote veranderingen. De indeling steunt op zowel fysische en natuurlijke kenmerken zoals reliëf en bodemgesteldheid, als op cultuurlandschappelijke kenmerken zoals bewoningsvormen, landgebruik, percelering en landschapstype.

Tumulus. Grafheuvel.

Uiterwaarden. Grond gelegen tussen de zomer- en winterdijk van een rivier.

Van nature overstroombare gebieden. De van nature overstroombare gronden zijn die gronden waar zich in het verleden sedimenten hebben afgezet als gevolg van overstromingen. De kaarten die deze gebieden aanduiden geven niet noodzakelijk het actueel overstromingsrisico weer, maar zijn eerder een indicatie van waar overstromingen in een bodemkundig-historisch perspectief zich hebben voorgedaan.

Ven. Tot de vennen rekent men de voedselarme stilstaande waters en de vochtige of natte dopheidevegetaties op eerder voedselarme zand, veen- of leembodems.

Verdichting. Verdichting is één van de sleutelbegrippen in een ruimtelijk beleid waar openheid en stedelijkheid voorop staat. Verdichting betekent voor het ruimtelijk beleid in de stedelijke gebieden en de kernen van het buitengebied het volgende: het concentreren van het wonen en het werken in de stedelijke gebieden en de kernen van het buitengebied; het differentiëren van de woningvoorraad; het versterken van de multifunctionaliteit door verweving; het opleggen van minimale dichtheden.

Vergrassing. Overvloedige groei van grassen (bv. pijpenstrootje, bochtige smele) als gevolg van te veel meststoffen, waarbij in natuurgebieden ander voor het natuurbehoud belangrijke soorten achteruitgaan of zelfs verdwijnen.

Verlanding. Proces waarbij uit open water door geleidelijke opstapeling met plantenresten nieuw land ontstaat.

Vermesting. Zie eutrofiëring.

Verontreiniging. De door de mens veroorzaakte aanwezigheid van verontreinigingsfactoren (vaste stoffen, vloeistoffen, gassen, micro-organismen, energievormen zoals warmte, stralingen, licht, geluid en andere trillingen) in de atmosfeer, de bodem of het water die mens of milieu op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze nadelig beïnvloedt of kan beïnvloeden.

Verruiging. Proces dat gewoonlijk optreedt na het wegvallen van het beheer in een bepaald terrein en dat gepaard gaat met de vestiging en/of uitbreiding van forse plantensoorten.

Verschraling. Het streven bij natuurbeheer om door intensivering en bemesting soortenarm geworden triviale graslanden te restaureren, dus de door het beheer veroorzaakte floristische en structurele verarming terug te schroeven.

Verspreide bebouwing. Verspreide bebouwing is één van de beleidscategorieën voor het voeren van een gedifferentieerd ruimtelijk beleid t.a.v. de nederzettingsstructuur van het buitengebied. Verspreide bebouwing wordt als beleidscategorie omschreven als de bebouwing die niet behoort tot: de kernen (hoofddorp en woonkern), lint en bebouwd perifeer landschap. Het begrip verspreide bebouwing heeft aldus een beleidsmatige betekenis.

Verweven. Verweven is het in elkaars nabijheid brengen van functies en activiteiten op een dusdanige wijze dat er ruimtelijke meerwaarden, vormen van synergie en complementariteiten ontstaan. De wijze waarop het verweven haalbaar is, heeft te maken met het karakter (hinder of positieve effecten die nabijheid van andere functies of gebruik teweegbrengen) en het structurerend vermogen van de activiteiten. Ruimtelijke meerwaarden zijn onder meer het concentreren van activiteiten en het creëren van ruimtelijke nabijheid met voordelen ten aanzien van bereikbaarheid en mobiliteit. ‘Verweven’ staat tegenover ‘scheiden’. Beide begrippen hebben een duidelijke ruimtelijke betekenis.

Het verweven of scheiden van functies en activiteiten hangt samen met het ruimtelijk schaalniveau waarop de ruimtelijke meerwaarden ontstaan. Het scheiden van activiteiten op het niveau van de gemeente (bv: een lokaal bedrijventerrein aan de rand van een kern) betekent het verweven van activiteiten op het niveau van Vlaanderen. Een aparte woonfunctie boven een commerciële functie betekent een scheiding op het niveau van het perceel maar een verweven van de functies op het niveau van de kern.

Het begrip ‘verweven van functies en activiteiten’ wordt in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen gehanteerd op het niveau van Vlaanderen. Op het niveau van de kern of het stedelijk gebied kan dit een scheiding van functies en activiteiten betekenen.

Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Het Vlaams Ecologisch Netwerk is een samenhangend en georganiseerd geheel, van gebieden van de open ruimte waarin een specifiek beleid inzake het natuurbehoud, gebaseerd op de kenmerken en elementen van het natuurlijk milieu, de onderlinge samenhang tussen de gebieden van de open ruimte en de aanwezige en potentiële natuurwaarden wordt gevoerd. Het Vlaams Ecologisch Netwerk bestaat volgens het natuurdecreet uit de *grote eenheden natuur* en *grote eenheden natuur in ontwikkeling*. Binnen deze gebieden gelden een aantal sectorale beschermingsmaatregelen met het oog op het natuurbehoud. Deze maatregelen bieden de gebieden in het VEN een basisbescherming tot het natuurrichtplan van kracht wordt. In bepaalde gevallen kunnen ontheffingen gegeven worden op de beschermingsvoorschriften.

De maatregelen die opgelegd (kunnen) worden, zijn terug te vinden in het natuurdecreet en het zogenaamde maatregelenbesluit. Deze bevatten algemene beschermingsvoorschriften die in elk VEN-gebied gelden en mogelijk bijkomende beschermingsvoorschriften die per gebied via een natuurrichtplan kunnen worden opgelegd. De overheid stelt financiële vergoedingen

tegenover de algemene beschermingsmaatregelen en de inspanningen die afgesproken zijn binnen het natuurrichtplan.

De algemene beschermingsvoorschriften zijn niet van toepassing op het woon- of bedrijfsperceel van legale woningen of bedrijven. Eigenaars van onbebouwde gronden in het VEN zijn vrijgesteld van de successierechten en van het Vlaamse deel van de onroerende voorheffing voor onbebouwde percelen.

Vogelrichtlijn. Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand. De Europese vogelrichtlijn heeft tot doel maatregelen te nemen om in Europese context zeldzame of bedreigde vogelsoorten te beschermen. Daartoe worden volgens welbepaalde criteria beschermingsgebieden aangeduid (vogelrichtlijngebieden of SBZ-V).

Waterbodem. De bodem van een oppervlaktewaterlichaam die altijd of een groot gedeelte van het jaar onder water staat.

Waterhuishouding. Kringloop van het water in de natuur.

Waterlopen. Waterlopen zijn oppervlaktewateren met ten minste tijdens een deel van het jaar stroming in het water : beken, rivieren, kanalen, sloten. De stroming ontstaat onder invloed van de zwaartekracht. Beken en rivieren zijn doorgaans natuurlijk ontstaan, kanalen en sloten vaak kunstmatig. Een *natuurlijke waterloop* wordt gekenmerkt door zijn verval, substraat, meandering, stroomkuilenpatroon, vorm van het dwarsprofiel (bedding en oevers) en de chemische eigenschappen van het water. Natuurlijke waterlopen hebben een groot waterbergend vermogen en piekdebieten worden opgevangen in hun vallei (winterbed). Men onderscheidt bronbeken en kwelbeken (gevoed door grondwater, constante afvoer) en laaglandbeken en bergbeken (gevoed door neerslagwater, soms droogvallend in de zomer). *Kunstmatige waterlopen* hebben een sterk gereguleerd verval en meestal steile oevers. Meandering ontbreekt vaak.

Waterrijke gebieden van internationale betekenis. Waterrijke gebieden die aangeduid zijn conform de Overeenkomst inzake watergebieden die van internationale betekenis zijn, opgemaakt te Ramsar op 2 februari 1971.

Waterrijke gebieden. Gebieden met moerassen, vennen, veen- of plasgebieden, natuurlijk of kunstmatig, blijvend of tijdelijk, met stilstaand of stromend water, zoet, brak of zout, met inbegrip van zeewater, waarvan de diepte bij eb niet meer is dan zes meter.

Voor definitie van waterrijke gebieden wordt indicatief verwezen naar de volgende karteringseenheden:

- Ao Oligotroof tot mesotroof water
- Ce Vochtige of natte dopheidsvegetatie
- Mr Rietland
- Mz Zeebiesvegetatie
- Mm Galigaanvegetatie
- Mc Grote zeggenvegetatie
- Md Drijfzoom en/of drijftil

- Ms Zuur laagveen
- Mk Alkalisch laagveen
- Mp Alkalisch laagveen in duinpannen
- Hf Natte ruigte met moerasspirea
- Sm Gagelstruweel
- So Vochtig wilgenstruweel op venige of zure grond
- Vm Mesotroof elzenbos met zeggen
- Vo Oligotroof elzenbos met veenmossen
- Vt Venig berkenbos
- Vc Elzen-essenbos van bronnen en bronbeken
- Ah Min of meer brakke plas
- Ae Eutrofe plas
- Aev Eutrofe plas met slibrijke bodem
- Aer Eutrofe plas met minerale bodem
- Am Kweekvijvers
- Da Schorre
- Ds Slik of spuikom

Watersysteem. Een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems en oevers, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle bijbehorende fysische, chemische en biologische processen, en de daarbij behorende technische infrastructuur.

Watertoets. De overheid die over een vergunning, een plan of programma moet beslissen, draagt er zorg voor, door het weigeren van de vergunning of door goedkeuring te weigeren aan het plan of programma dan wel door het opleggen van gepaste voorwaarden of aanpassingen aan het plan of programma, dat geen schadelijk effect ontstaat of zoveel mogelijk wordt beperkt en, indien dit niet mogelijk is, dat het schadelijk effect wordt hersteld of, in de gevallen van de vermindering van de infiltratie van hemelwater of de vermindering van ruimte voor het watersysteem, gecompenseerd.

Watervoerende laag. Een of meer ondergrondse rotslagen of andere geologische lagen die voldoende poreus en doorlatend zijn voor een belangrijke grondwaterstroming of voor de onttrekking van aanzienlijke hoeveelheden grondwater.

Waterweg. Een als bevaarbaar aangeduide waterloop of kanaal met een verbindingsfunctie via het water, alsmede de havens en dokken.

Winterbed. Het winterbed van een rivier is de rivierbedding in de winter, die breder is dan het zomerbed.

Zeereep. De eerste hoge en gesloten duinenrij vanuit de zee.

Zoneren. Zoneren is het indelen van een gebied in strikt gescheiden zones waaraan een eigen, eenduidige bestemming wordt toegekend.

Zonevreemd. Een gebouw, activiteit of functie, kan pas als zonevreemd worden beschouwd, wanneer zowel de juridische toets, met name het al dan niet overeenstemmen met bestaande voorschriften, als de planologische toets, met name de (on)verenigbaarheid met verschillende activiteiten en functies, duidelijk daartoe besluiten.

Zorgplicht. Artikel 14 van het natuurdecreet voert een zorgplicht in voor iedereen, zowel voor de verschillende overheden als voor natuurlijke personen en privaatrechtelijke rechtspersonen: "*Iedereen die handelingen verricht of hiertoe opdracht verleent, en die weet of redelijkerwijze kan vermoeden dat de natuurelementen in de onmiddellijke omgeving daardoor kunnen worden vernietigd of ernstig geschaad, is verplicht om alle maatregelen te nemen die redelijkerwijze van hem kunnen worden gevegd om de vernietiging of de schade te voorkomen, te beperken of te herstellen*" Deze zorgplicht is overal van toepassing ongeacht de ruimtelijke bestemming of het gebruik van de grond. De overtreding van de bepalingen inzake de zorgplicht worden gesanctioneerd door de in artikelen 58 en 59 van het natuurdecreet vermelde strafbepalingen.